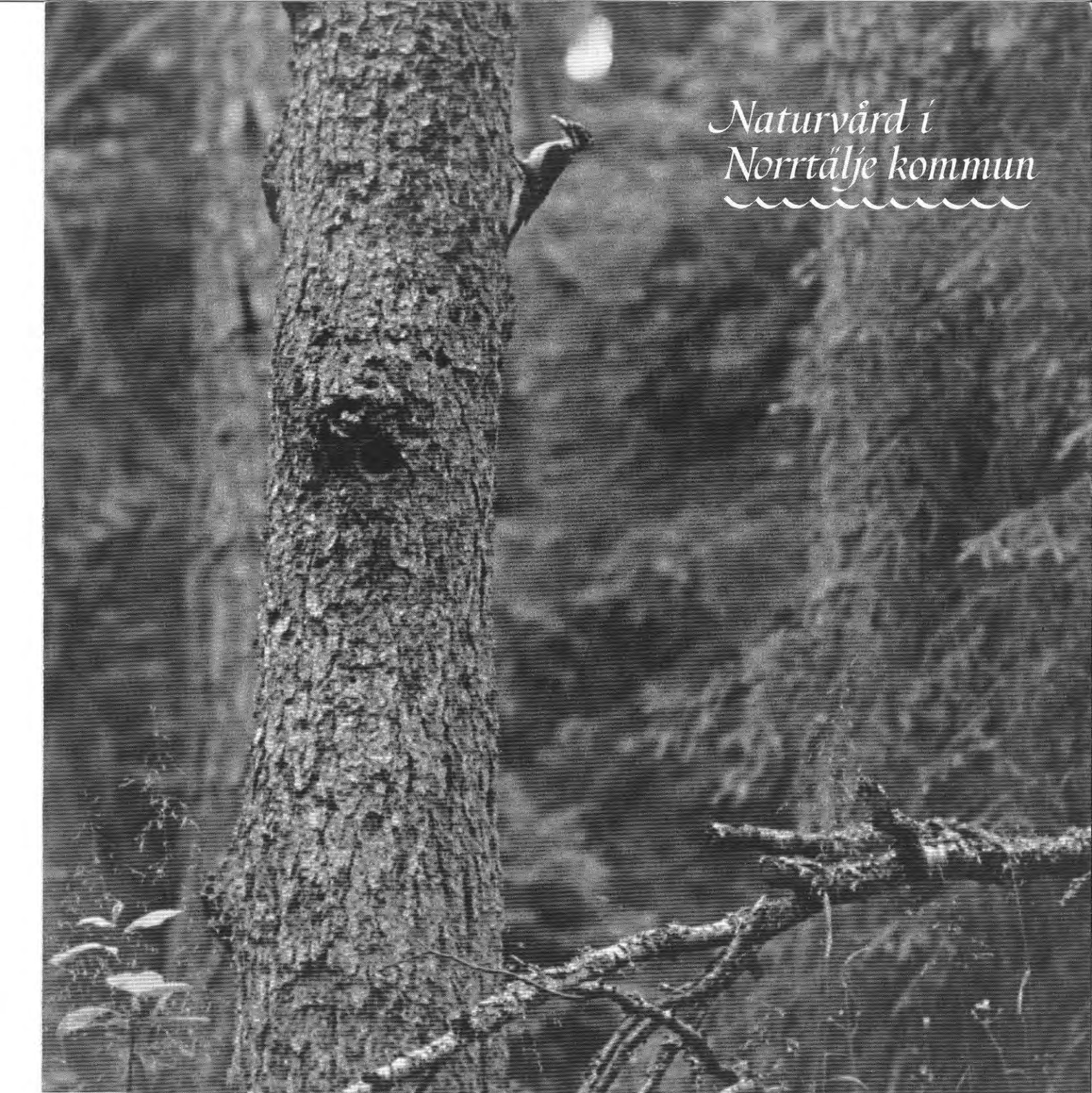

*Naturvård i
Norrtälje kommun*

Rimsjö- skogen

En naturinventering av ett urskogsartat område

Omslaget visar den tretåiga hackspetten vid sitt boträd i Rimsjöskogen sommaren 1988. Den har häckat i området sedan skogen började inventeras i slutet av 1960-talet. Hackspetten häckade troligen här även under 1991.

Hackspettens huvudsakliga utgredningsområde sträcker sig från mellersta Värmland, Dalarna och Hälsingland upp till finska gränsen. Sydgränsen går genom Dalsland, norra Västergötland och norra Östergötland, men artens förekomst är här oregelbunden och sällsynt. Arten har tidigare varit en ganska vanlig häckfågel men har nu minskat kraftigt eller helt försvunnit från vissa delar av Sverige. Under de senaste 30-40 åren har populationen minskat med ca 80 % nedanför fjällskogen.

I Norrtälje kommun finns endast cirka fem par kvar av denna för gamla och orörda barrskogar så karaktäristiska art. För sin överlevnad kräver arten att skogsområden lämnas för fri utveckling.

Foto: Roine Karlsson

Rimsjöskogen ingår i serien Naturvård i Norrtälje kommun

Projektledare:	Magnus Bergström
Författare:	Bill Douhan (Häckfågelfaunan) Mikael Drycksbäck (Vegetation och flora) Jesper Knutson (Vegetation och flora)
Fotografier:	Mikael Drycksbäck Jesper Knutsson Roine Karlsson
Figurer:	Lena Melén Sonja Svensson
Ordbehandling och layout:	Leila Johansson Veronica Ljungstedt
Teckningar:	Christina Fagergren
Tryck:	Affärstryckeriet, Norrtälje
Upplaga:	500 ex

Norrtälje Naturvårdsfond har tagit initiativ till och bekostat inventeringen av Rimsjöskogen.

I rapporten ingående kartor är godkända från sekretessynpunkt för spridning.
Lantmäteriverket 1993-03-03.

Författarna är ensamma ansvariga för rapportens innehåll.

Förord

Roslagens rika natur är en stor tillgång för boende och besökande. Denna naturrikedom är resultatet av många hundra års samspel mellan människa, djur och växtlighet.

I takt med de stora förändringar som skett inom jord- och skogsbruket under de senaste årtiondena så har också många av Roslagens naturmiljöer blivit alltmer hotade. Den kraftiga neddragningen av djurhållningen innebär en omställning av det öppna landskapet till skogsplanteringar och förbuskning. Ett aktivt stöd till utdikning och skogsplantering har inneburit en mycket snabb minskning av urskogar, naturskogar och sumpskogar. Det har resulterat i att det nu bara återstår några små rester av orörda gammelskogar. Eftersom sådan skog är den viktigaste naturtypen för hundratalet växt- och djurarter, så är ett skydd av gammelskogen nödvändig för att bibehålla den biologiska mångfalden i Roslagens natur.

Ett varaktigt skydd av de få kvarvarande gammelskogarna är ett väsentligt inslag i en långsiktig ambition att bevara Roslagens mångskiftande och omväxlande natur. Detta är helt i enlighet med FN-konferensen i Rio, där man lyfter fram den lokala nivåns betydelse för att förverkliga besluten om miljö och utveckling.

En av de minst påverkade gammelskogarna i Roslagen är Rimsjöskogen. Det är därför naturligt att det inledande arbetet med "Naturvård i Norrtälje kommun" omfattar inventering av Rimsjöskogens växt- och fågelliv. Det har resulterat i en ingående detaljkännedom om Rimsjöskogens naturvärden. Dessa fördjupade kunskaper utgör ett nödvändigt underlag för att skydda denna ovanliga och för den biologiska mångfalden så viktiga miljö.

Denna inventering utgör ett viktigt bidrag till en aktiv naturvård i Norrtälje. Ett stort tack till samtliga medverkande för deras arbete.

NORRTÄLJE NATURVÅRDSFOND

Christer Stighäll

STOCKHOLMS LÄN

Lantmäteriet

0 10 20 30 KM

RIMSJÖSKOGEN -

En naturinventering av ett urskogsartat område

**Bill Douhan
Mikael Drycksbäck
Jesper Knutson**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida
SAMMANFATTNING	1
VEGETATION OCH FLORA	
1. INLEDNING	3
2. METODIK	5
3. VEGETATION	9
3.1 Allmän beskrivning	9
3.2 Vegetationstyper i Rimsjöskogen	9
3.3 Vegetationstyps- och områdesbeskrivningar	11
4. RÖDLISTADE OCH I ÖVRIGT SÄLLSYNT FÖREKOMMANDE ARTER	21
4.1 Hotkategori och innebörd	21
4.2 Kärlväxter	21
4.3 Mossor	23
4.4 Lavar	23
4.5 Vedsvampar	23
5. NATURVÄRDESBEDÖMNING	25
5.1 Naturvärdesbedömning av Rimsjöskogen	25
5.2 Jämförande naturvärdesbedömning mellan Rimsjöskogen och Långsjön/Karlsdalsmossen	27
6. KÄLLFÖRTECKNING	29
7. ARTLISTOR	31
HÄCKFÅGELFAUNAN	
1. INLEDNING	37
2. INVENTERINGSOMRÅDE	39
3. METODIK	40
4. RESULTAT AV INVENTERINGEN	41
5. ARTFÖRTECKNING	43
6. SLUTSATSER	51

Sammanfattning

Rimsjöskogen består av ca 38 ha gammal och relativt orörd barrskog. Den är belägen ca 1 mil väster om Norrtälje stad i Husby-Sjuhundra församling. Rimsjöskogen anses vara den största sammanhängande och minst påverkade urskogsartade skogen i norra delen av Stockholms län. Någon detaljerad naturinventering har tidigare inte genomförts. Denna rapport redovisar resultatet av den naturinventering som företogs sommaren 1991.

Inventeringen omfattar vegetationstyper, skogstillstånd, kärlväxter, mossor, lavar, vedsvampar och fåglar. Inventeringens resultat har legat till grund för en naturvärdesbedömning. Syftet med inventeringen är att ge underlag till framtida ställningstaganden om skydd av området.

Barrskogen dominerar helt i Rimsjöskogen. Den största areella utbredningen har en 120-130 årig granskog av högört-typ (sumpvariant) med rikligt inslag av torrakor, högstubbar och lågor. Nästan lika stor utbredning har en 110-årig barrblandskog av blåbärsris-typ. Vissa tallar är ända upp till 200 år gamla. Vindfällena har här städats bort under tidens gång. Centralt i området finns en fuktig 110-årig sumpblandskog av ört-typ med torrakor, högstubbar och lågor.

Under florainventeringen påträffades 125 kärlväxter, 71 mossor, 63 lavar och 7 vedsvampar. Bland fynden märks främst liten hornflikmossa (*Lophozia ascendens*) och dvärgbägarlav (*Cladonia parasitica*). Arterna är upptagna som hänsynskrävande (klass 4) på den listan över hotade, sällsynta och hänsynskrävande arter i Sverige. I rapporten meddelas även ett tidigare fynd av den sällsynta (klass 2) svampen blackticka (*Junghuhnia collabens*) strax utanför inventeringsområdet. Bland övriga intressanta fynd kan nämnas knärot, spindelblomster, ögonpyrola, repestarr, skärmstarr, långfliksmossa (*Nowellia curvifolia*), stor revmossa (*Bazzania trilobata*), granticka (*Phellinus chrysoloma*) och oxtung-

svamp (*Fistulina hepatica*). För liten hornflikmossa, långfliksmossa och blackticka är det de första fynden i Norrtälje kommun.

Från Rimsjöskogen finns noterat totalt 50 fågelarter. Inventeringen visar att området under inventeringsområdet hyste 40 arter som säkra eller sannolika häckfåglar. Häckfågelfaunan innehåller arter som på något sätt är bundna till gammal skog som är relativt orörd. Till denna kategori hör tretåig hackspett, duvhök och skogsduva (alla klassade som hänsynskrävande, klass 4). Av övriga arter kan nämnas nötkråka, tjäder, spillkråka och mindre hackspett.

Av särskilt intresse är den fasta förekomsten av tretåig hackspett. Den har häckat i Rimsjöskogen sedan åtminstone slutet av 1960-talet. Hackspetten har minskat mycket kraftigt under de senaste 30-40 åren. I Norrtälje kommun finns endast ca fem par kvar av denna för gamla barrskogar så karaktäristiska art.

För att Rimsjöskogens gamla och relativt orörda skogsbestånd med flera sällsynta och känsliga arter skall finnas kvar krävs att området skyddas enligt naturvårdslagen med förbud mot avverkning.

Sumpblandskog av ört-typ med lågor och torr-rakor (omr 9a).
Foto: Jesper Knutson

VEGETATION OCH FLORA

Av Mikael Drycksbäck och Jesper Knutson

1. Inledning

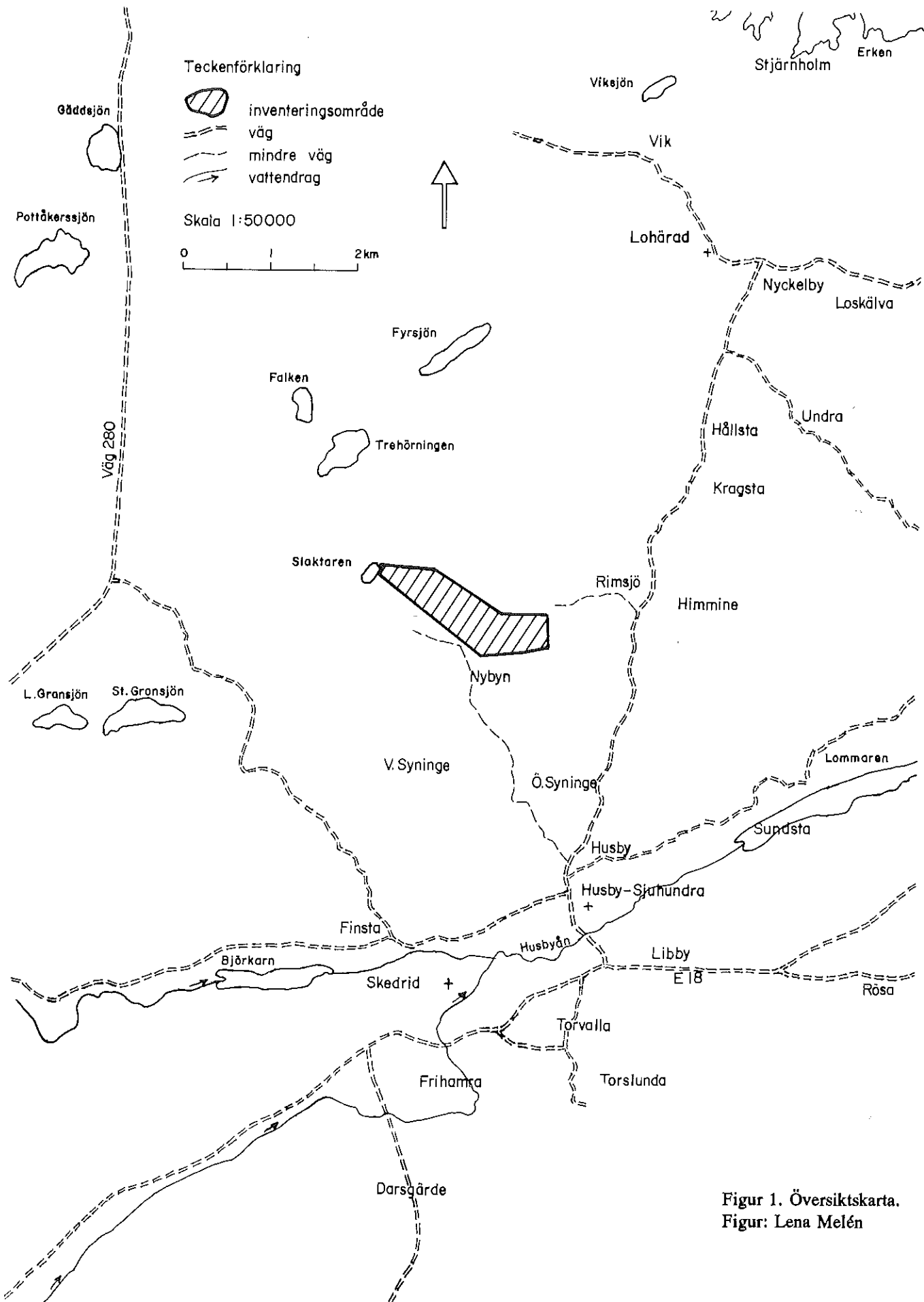
Denna rapport, vad gäller delen vegetation och flora, utgör avslutande projektarbete 2 inom sista terminens kurs i naturvård på biologisk-geovetenskapliga utbildningslinjen vid Stockholms universitet. På uppdrag av Norrtälje Naturvårdsfond och Norrtälje kommun, stadsbyggnadskontoret, har vi utfört en inventering av två skogsområden - Rimsjöskogen och Långsjön/Karlsdalsmossen. Inventeringen av det sistnämnda området redovisas i en separat rapport. Handledare och kontaktperson på kommunen har varit kommunekolog Magnus Bergström. Kontaktperson och handledare från Naturgeografiska institutionen vid Stockholms universitet har varit Bo Eknert.

Vi skulle vilja tacka våra handledare för att vi fått utforma vårt arbete så fritt, och för hjälp och goda råd när så behövts. Vi vill också tacka Lars Hedenäs för stor hjälp med artbestämning av och utbredningsuppgifter för en del mossor. Ett stort tack även till Rickard Sundin för utbredningsuppgifter om sällsynta lavar. Ruona Burman visade oss tålmodigt sina inventeringsresultat från våtmarksinventeringen i Stockholms län. Tack för det! Tack också till Ulla Olsson, Rimsjö, för kaffe och smarrig toscatårta.

Inventeringen omfattar kärlväxtfloran, moss- och lavfloran, vedsvampar, vegetationstyper samt skogstillstånd. På grundval av detta har en enklare naturvärdesbedömning gjorts.

Bakgrunden till att områdena inventerats är att skogen är gammal och urskogsartad, vilket skapar skyddsvärda biotoper för många trängda arter. Båda områdena kommer med all sannolikhet att bli aktuella för avverkningar, vilket helt skulle fränta områdena deras höga värde. Som underlag för ställningstaganden rörande skyddsåtgärder utfördes därför denna inventering. Ingen detaljerad inventering av områdena har tidigare gjorts.

Slutligen görs en jämförelse mellan Rimsjöskogen och Långsjön/Karlsdalsmossen för att, om möjligt, försöka utröna vilket av dem som har högst naturvärde och alltså är viktigast att bevara.

2. Metodik

Fältarbeten

Inventeringen av vegetation och flora omfattar den östra delen av Rimsjöskogen (den östra halvan i fig 1).

Fältinventeringen genomfördes under juni-juli 1991. Uppgifter om skogstillstånd, vattendjup m m hänför sig till denna period. Anmärkas kan att juni 1991 var relativt kall och nederbördsrik. Någon detaljerad naturinventering har tidigare inte genomförts i Rimsjöskogen.

Vegetationstyper

Vegetationstyperna kartlades enligt BIN V 340 (Liljelund & Zetterberg 1987). Med hjälp av infraröda flygbilder i skala 1:30 000 och tolkningsinstrumentet Interpretoskop gjordes en översiktlig indelning av områdena i olika delområden med olika vegetationstyper. Denna översiktliga indelning låg till grund för det fortsatta fältarbetet. I fält gjordes därefter en detaljerad kartering. De olika delområdenas vegetationstyper klassificerades enligt Nordiska ministerrådets "Vegetationstyper i Norden". Områdenas vegetationstyper redovisas i vegetationskartor i skala 1:10 000. I figur 2 redovisas vegetationen på en översiktlig nivå. De inventerade delområdena framgår av figur 3. Textbeskrivningarna av de ingående vegetationstyperna baseras på beskrivningarna i "Vegetationstyper i Norden" men en viss omarbetning har skett.

Arealbestämning

Inventeringsområdets och delområdenas ytor bestämdes med hjälp av planimeter av märket Polar.

Skogstillstånd

I fält genomfördes en allmän beskrivning av skogstillståndet. Dessutom angavs skogens trädslagsblandning, ålder, kronslutenhet, innehåll av naturskogselement samt nedbrytningen av död ved. Uppgifter om trädslags-

blandning och ålder har hämtats ur gällande skogsbruksplaner för fastigheterna Rimsjö 3:1 och 4:1 (Skogsvårdsstyrelsen 1987a, 1987b). Naturligtvis har vi inte blint förlitat oss på uppgifterna i skogsbruksplanerna men de har använts som stöd vid vår uppskattning av trädslagsblandning och skogsålder. Trädslagsblandningen anges i tiondelar gran, tall och löv. Skogens ålder anges så noga som möjligt, oftast dock avrundad till närmsta tiotalet år. Kronslutenheten har uppskattats och angivits till något av intervallen "under 25 %", "25 - 50 %" eller "över 50 %". Även luckighet redovisas genom att skogen i den löpande texten beskrivs som "tät", "luckig", "mycket luckig" och/eller innehållande gläntor i olika hög utsträckning. Innehållet av naturskogselementen lågor, torrakor och högstubbar samt mängden avverkningsstubbar redovisas genom att förekomsten anges som "saknas", "sparsamt", "tämmligen rikligt" eller "mycket rikligt". Nedbrytningen av död ved anges som "ingen", "svag", "stark" eller "total". Övrig kulturpåverkan (förutom avverkningsstubbar) såsom t ex diken, vägar, brukningsvägar, stigar och eldstäder anges i mån av förekomst.

Nomenklatur

Nomenklaturen följer:

- Kärlväxter: Krok, Th. O.B.N. & Almqvist, S. 1984: Svensk flora. Fanerogamer och ormbunksväxter.
- Lavar: Moberg, R. 1985: Lavar med svenska namn. Svensk Botanisk Tidskrift 79:221-236.
- Mossor: Hallingbäck, T. & Söderström, L. 1987: Sveriges mossor och deras svenska namn - en kommenterad checklista. Svensk Botanisk Tidskrift 81:357-388.
- Svampar: Lundqvist, N. & Persson, O. 1987: Svenska svampnamn. Stockholm.

Kärlväxter

Områdets kärlväxtflora inventerades och redovisas i artlistor (kapitel 7) där samtliga observerade arter finns med. Artlistorna är konstruerade så att man kan se i vilka vegetationstyper de olika arterna påträffades. Abundansen anges med siffrorna 1-3.

- 1 innebär att arten förekommer i enstaka exemplar-sparsamt förekommande.
- 2 innebär att arten är allmän utan att dominera.
- 3 innebär att arten dominerar där den förekommer.

Inventeringen skedde i form av en omfattande och noggrann fältstudie av de olika delområdena. Samtliga påträffade kärlväxtarter noterades.

Mossor och lavar

Områdets moss- och lavflora inventerades översiktligt och redovisas på samma sätt som kärlväxterna. Även abundansen anges på samma sätt. Inventeringen inriktades framförallt på intressanta småbiotoper såsom murkande ved, lågor av olika träds-lag, levande träd av olika arter, block etc. En viss koncentration gjordes mot småbiotoper i fuktig miljö eftersom *"dessa brukar hysa den intressantaste mossfloran"* (Hedenäs 1991, muntligen). Dessutom noterades naturligtvis de moss- och lavararter som påträffades under kärlväxtinventeringen. Kryptogaminventeringen gör dock inga anspråk på att vara fullständig och man kan därför inte utesluta att flera sällsynta, hotade och hänsynskrävande arter, som ej påträffades denna gång, trots allt finns i Rim-sjöskogen. Det vore sålunda önskvärt med en fördjupad kryptogaminventering eftersom förutsättningarna på många ställen är de rätta för förekomst av hotade och sällsynta arter.

Vedsvampar

Vedsvampfloran inventerades mycket översiktligt och artlistorna kan inte betraktas som fullständiga. De arter som observera-

des under fältarbetets gång noterades och redovisas på så sätt att man kan utläsa i vilka vegetationstyper de påträffades. Abundansen redovisas inte på något annat sätt än att det i delområdesbeskrivningarna nämns i vilken utsträckning arterna förekommer.

Sällsynta och rödlistade arter

För samtliga ovanstående organismgrupper, (kärlväxter, mossor, lavar och vedsvampar), gäller att särskild hänsyn tagits till de rödlistade arterna, samt övriga arter som är sällsynta i Norrtälje kommun. Detta genom att dessa arter och deras specifika miljökrav redovisas i ett separat avsnitt. Dessutom omnämns arterna i beskrivningarna av de delområden där de förekommer. I områdesbeskrivningarna nämns i övrigt endast de dominerande arterna.

Artbestämning

Vi har följt principen att så många arter som möjligt bestämts på plats. Den bestämningslitteratur som vi använt oss av framgår av källförteckningen. Som ett hjälpmedel vid artbestämningen i fält har vi använt oss av ficklappar med 10-12 ggr förstoring. De arter som vi inte kunde/hann bestämma på växtplatsen samlades in och artbestämdes snarast efter hemkomsten från fältarbetet. Detta gäller speciellt mossor och lavar, som ofta kräver instrument med högre förstoring för att säkert kunna artbestämmas. För detta ändamål använde vi oss av en stereolupp, av märket Wild, med 20-40 ggr förstoring och ett mikroskop, av märket Leitz, med 40-1000 ggr förstoring. Lars Hedenäs hjälpte oss att artbestämma några mossarter.

Naturvärdesbedömning

Att värdera natur och att göra rättvisa och objektiva jämförelser mellan olika områden är mycket svårt. Detta problem är något som de flesta biologer och naturvårdare någon gång ställs inför. Det finns olika sätt att försöka kvantifiera naturvärdena. Man kan t ex försöka uppskatta rariteten, hur pass vanlig är naturtypen i länet eller landet? Ju ovanligare, desto högre värde! Artrikedom anses också ofta vara ett bra mått på ett områdes naturvärde. Ju fler arter,

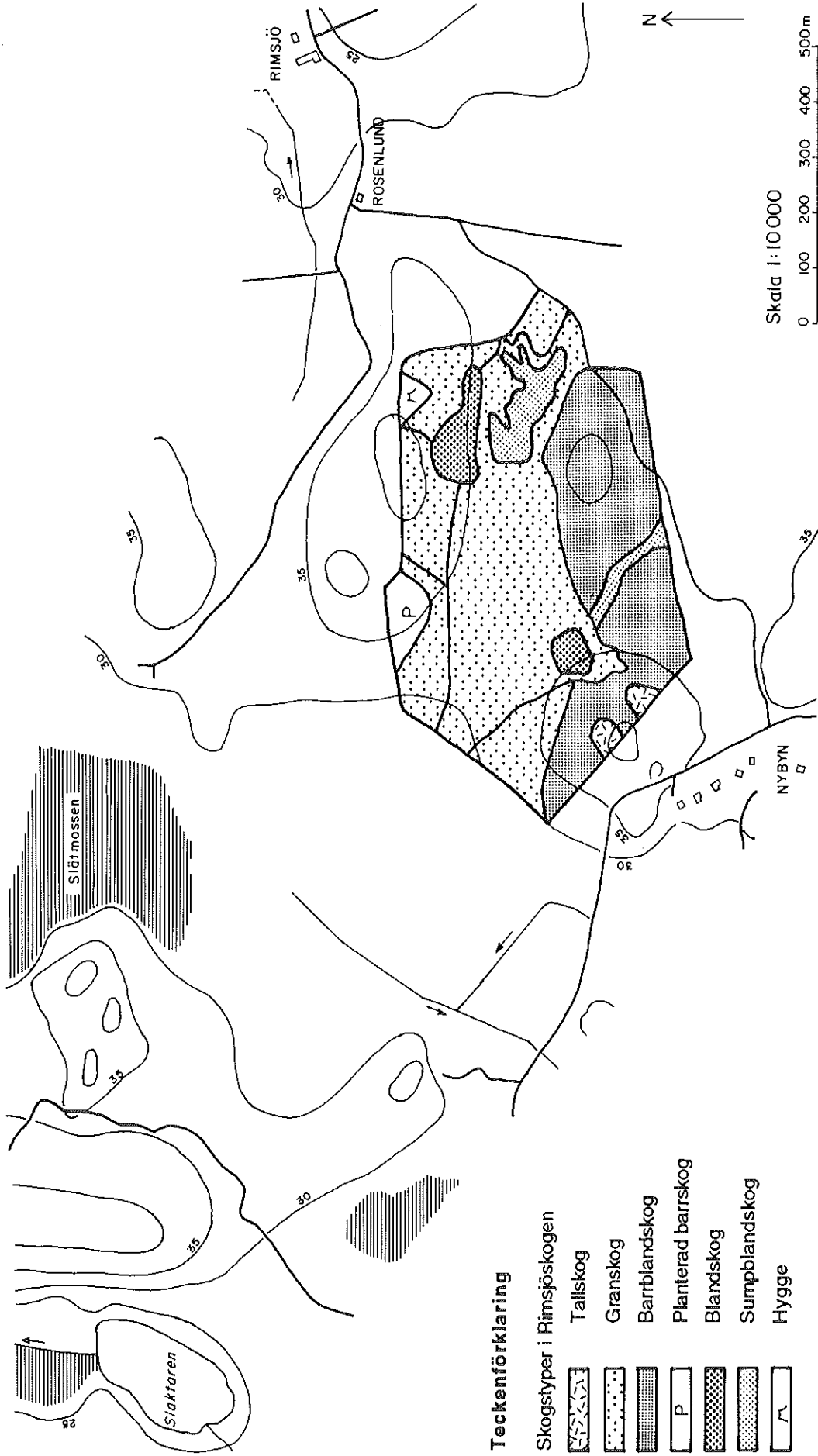
desto högre värde! Man måste dock komma ihåg att många naturtyper är naturligt artfattiga, vilket naturligtvis inte behöver innebära att de är mindre värdefulla än andra, mer artrika, områden. Många anser att ju mer varierad naturen är, desto större värde har den. Ett sätt att mäta variationen är att mäta kantzonslängden/ytenhet. Jämförelse av kvantifierbara naturvärden är inte så svårt men det krävs en omfattande och tidskrävande insamling och bearbetning av data för att göra jämförelsen rättvis och meningsfull. Andra naturvärden, såsom orördhet, representativitet och värde för det rörliga friluftslivet, går ej att kvantifiera. Ett sätt att ändå kunna väga sådana naturvärden mot varandra är att försöka poängsätta dem. Risker är emellertid mycket stora att man då endast klär subjektiva värderingar i siffror (Lahti 1991, muntligen).

Vi har i denna rapport försökt väga in orördhet, raritet, representativitet, storlek, variation, artrikedom och värde från undervisningssynpunkt. Även områdenas funktion har beaktats så tillvida att biotoper som erbjuder livsmöjligheter för hotade och sällsynta arter i vår bedömning fått ett högre värde.

Vi har inte använt oss av poängsättning eftersom det skulle kunna ge sken av att värderingen inte är subjektiv, vilket den naturligtvis är trots våra försök att göra den så objektiv som möjligt. Vår utgångspunkt har varit den att vi tagit mest hänsyn till de aspekter som berör växtlivet, som i sig naturligtvis är en grund för djurlivet. Därför har t ex hyggen fått låga naturvärden trots att de fyller en viktig funktion genom att de utgör utmärkta födosöksplatser för ugglor, dagrovfåglar, rådjur, älgar och många andra djur.

Efter att ha vägt in alla ovanstående aspekter har vi bedömt de olika delområdenas naturvärden som "mycket låga", "låga", "måttliga", "höga" eller "mycket höga". Naturvärdena redovisas såväl i text som på karta. Slutligen har vi gjort en helhetsbedömning av inventeringsområdets naturvärden och även föreslagit åtgärder för bevarande och förbättrande av dessa. Vi har även försökt oss på en jämförelse mellan de

två områdena, Rimsjöskogen och Karlsdalsmossen/Långsjön. Vilket av områdena är egentligen mest värdefullt?

Figur 2. Vegetationskarta över Rimsjöskogen.
Figur: Sonja Svensson

3. Vegetation

3.1 Allmän beskrivning

Rimsjöskogen är belägen ca 1 km väster om Rimsjö by, mellan Husby-Sjuhundra kyrka och Lohärads kyrka (se figur 1). Området har en areal av 37,6 ha och största delen ligger mellan 30 och 35 meter över havet. Dess högsta punkt (hällmarkerna i sydväst) ligger ca 40 meter över havet. I den centrala, och lägsta delen av området växer skogen på glaciallera. I de något högre partierna norr och söder därom är jordarten morän och svallgrus (Sveriges Geologiska Undersökning 1887).

Skogen kan betecknas som grandominerad barrblandskog med flera äldre bestånd (se figur 2). Skogen är flerskiktad med tall-överståndare och underväxt med gran. Den centrala delen av området är sank. Marken är plan, fuktig och mycket bördig. Många av granarna är mellan 100 och 190 år gamla och en del är mer än 30 meter höga. Det är mycket ovanligt att högproduktiv skog tillåts bli så gammal. Många av de äldre och rötangripna träden har knäckts av snö och vind. Enligt Rune Johansson (jordbrukare i Rimsjö) har skogen inte varit utsatt för någon skogsbrand, i alla fall inte under detta sekel. Något skogsbete har inte heller förekommit, enligt Johansson. Under krigsåren togs en del virke ut genom stämpling och gallring, men någon egentlig avverkning har inte skett. Man har däremot gått in och hämtat vindfällan, utom i de blötare partierna.

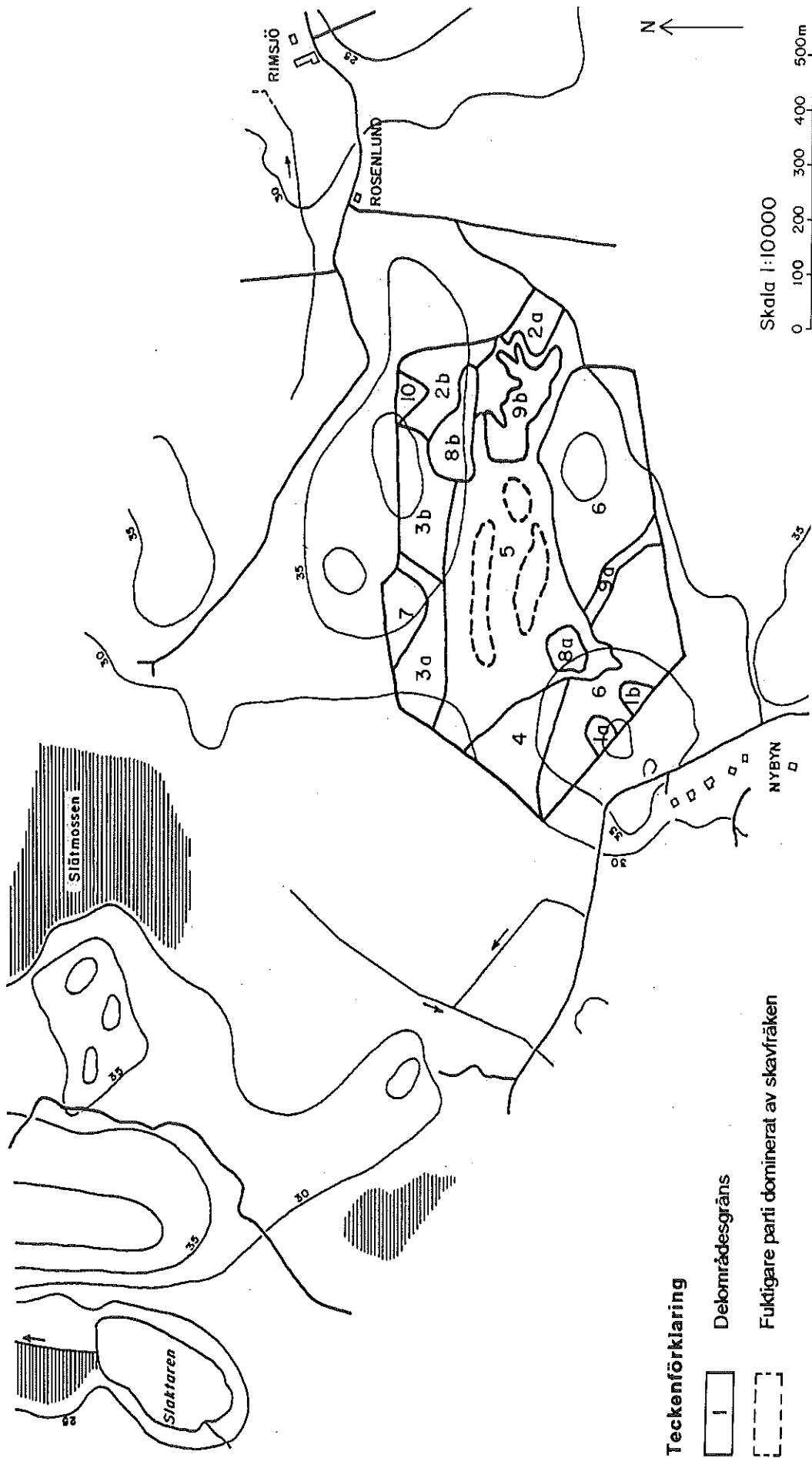
Under inventeringen påträffades 125 kärlväxter, 71 mossor, 63 lavar och 7 vedsvampar. I fältskiktet kan man på sina ställen finna orkidéer som skogsknipprot, nästrot, spindelblomster och knärot. Rimsjöskogen anses i dag vara den största sammanhängande och minst påverkade urskogsartade skogen i norra länsdelen (Lindberg 1981, Uhr & Wallentinus, 1983).

Rimsjöskogen är ett klass II-objekt i länsstyrelsens naturvårdsprogram och i Naturvårdsverkets/Skogsstyrelsens inventering av urskogar i Sverige (Uhr & Wallentinus 1983, Bråkenhielm 1982).

3.2 Vegetationstyper i Rimsjöskogen

I figur 3, 4 och nedan redovisas Rimsjöskogens olika vegetationstyper och vegetationsområden. Siffror inom parentes anger vegetationstypens nummer enligt Nordiska Ministerrådets vegetationsindelning.

- 1 - Tallskog av lav-typ, hällmarksvariant (2.1.1.1a)
- 2 - Granskog av blåbärsris-typ (2.1.2.1)
- 3 - Granskog av lågört-typ (2.1.2.3)
- 4 - Granskog av högört-typ (2.1.2.4)
- 5 - Granskog av högört-typ, sumpvariant (2.1.2.4a)
- 6 - Barrblandskog av blåbärsris-typ (2.1.3.3)
- 7 - Planterad barrskog (2.1.3.8)
- 8 - Blandskog av ört-typ (2.3.1.3)
- 9 - Sumpblandskog av ört-typ (2.3.1.4)
- 10 - Hygge (----)

Figur 3. Vegetationsområden i Rimsjöskogen.

Figur: Sonja Svensson

3.3 Vegetationstyps- och områdesbeskrivningar

1 - Tallskog av lav-typ, hållmarksvariant (2.1.1.1a)

Förekommer på hållmarker med tunt eller inget jordtäck. Lågproduktiv. Det glesa trädskiktet utgörs till största delen av lågvuxna tallar med inslag av rönn samt en och annan ek. I svackor och sprickor där det är fuktigare växer även björk och ibland gran. Buskskiktet är för det mesta sparsamt med enstaka enar. I en del fuktiga svackor förekommer även odon. Det sparsamma fältskiktet domineras av ris som ljung och lingon. Bottenskiktet domineras av renlavar och uttorkningshårdiga mossor, t ex hållkvastmossa. I de fuktiga svackorna finns mer fuktkrävande arter som stor björnmossa och tallvitmossa.

OMRÅDE 1a och 1b 0,3 resp 0,3 ha.

Två typiska, mindre hållmarker i områdets högsta del. Tall dominerar det mycket glesa trädskiktet på själva hållarna men längs kanterna växer asp och vårtbjörk här och var. En och annan ek och enbuske finns också. Flera av de gamla tallarna är bevuxna med tagel- och skägglavar i stora sjok. På hållarna växer de typiska hållmarkslavarna grå och gulvit renlav, fönsterlav och islandslav, samt en hel del kvast- och björnmossor. I små sänkor där det samlas vatten växer tallvitmossa och stor björnmossa.

Skogstillstånd:

Trädslagsblandning: 8/10 tall, 1/10 gran och 1/10 löv.

Kronslutenhet under 25 %.

Ålder ca 100 år.

Lågor, torrakor, högstubbar och avverkningssstubbar saknas.

Naturvärde:

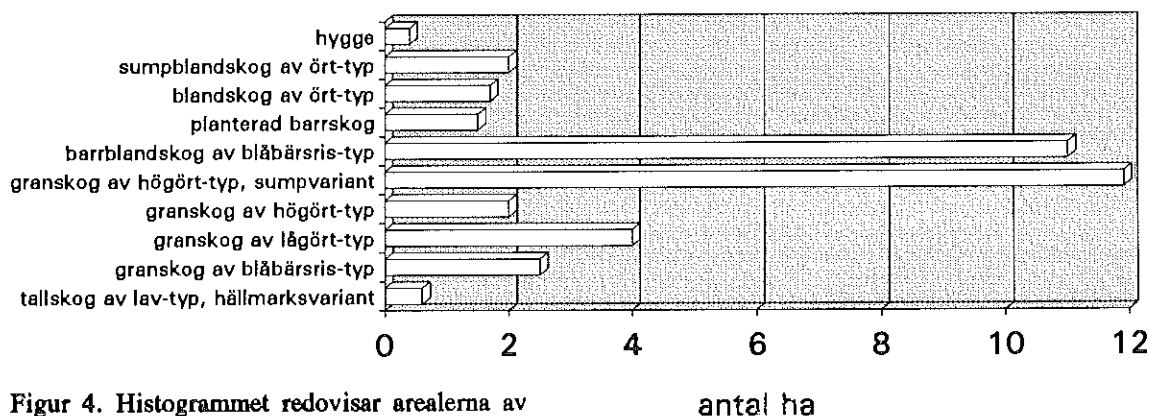
Typiska hållmarker som ger variation i skogen. Vid eventuell avverkning får inget uttag ske på själva hållarna, de bör betraktas som impediment. Förekomst av skägglav.

Måttligt naturvärde.

2 - Granskog av blåbärsris-typ (2.1.2.1)

Vår vanligaste skogstyp som förekommer på frisk-fuktig moränmark. Jordmånen varierar från podsol-sur brunjord. Produktiv. Trädskiktet domineras av gran (vanligen) och/eller tall. Ofta finns inslag av björk, rönn och ek. Buskskiktet är sparsamt och består mest av unga granar och björkar. Fält- och bottenskiktet domineras av ris, mossor och enstaka örter. I gläntor är lövträdsinslaget större och gräs dominerar i fältskiktet.

Rimsjöskogen - vegetationstyper

Figur 4. Histogrammet redovisar arealerna av Rimsjöskogens vegetationstyper.

OMRÅDE 2a

0,9 ha.

Typisk produktionsskog - jämnårig, väl-gallrad och jämnhög. Ger ett öppet intryck då det mesta av träden är tall, och buskskikt i praktiken saknas. Fältskiktet består till största delen av blåbärsris, hässlebrodd, örnbräken och tuvtåtel.

Skogstillstånd:

Trädslagsblandning: 7/10 tall och 3/10 gran.
Kronslutenhet strax över 25 %.
Ålder ca 80 år.

Sparsamt med lågor, torrakor, högstubbar och avverkningsstubbar. Svag nedbrytning.

Naturvärde:

Ett mindre område med alldaglig karaktär. Bör sparas som skyddsbård mot det mer värdefulla område (9b) som ligger strax väster om området.

Lågt naturvärde.

OMRÅDE 2b

1,6 ha.

En ganska ung (ca 45 år) granskog med visst inslag av tall och något löv. Troligen hjälpplanterad här och var då den är ganska snårig och svårframkomlig i de tätare grändungarna. Fältskikt med ganska stort inslag av örter t ex vitsippa, ekorrhör och skogsstjärna.

Skogstillstånd:

Trädslagsblandning: 7/10 gran och 3/10 tall.
Kronslutenhet 25-50 %.
Ålder ca 45 år.

Lågor, torrakor, högstubbar och avverkningsstubbar saknas.

Naturvärde:

För tillfället tämligen ointressant skog men om den lämnas till fri utveckling kan den, då den blir äldre, komma att bli en fin skog. Förekomst av ögonpyrola.

Måttligt naturvärde.

3 - Granskog av lågört-typ (2.1.2.3)

Förekommer i låglänta områden med finse-diment och god tillgång på vatten. Jord-månen varierar från mullrik brunjord-svagt utbildad podsol. Oftast högproduktiv. Träd-skiktet domineras av gran, men rönninslaget kan vara stort. Det glesa buskskiktet utgörs av unga granar, rönnar och björkar. Fält-skiktet består mest av lågvuxna örter som ekorrhör, ekbräken, vitsippa och harsyra.

Ögonpyrola växer i skuggiga och fuktiga skogar. I Rimsjöskogen förekommer den på flera platser.

Teckning: Christina Fagergren

OMRÅDE 3a

1,9 ha.

En ganska tät granskog med en hel del grova gamla granar. Det finns även många klenare granar så skogen är tämligen olikåldrig. Buskskikt saknas mer eller mindre helt, endast enstaka lövsly (mest rönn) förekommer. Detta gör att man ser rätt långt under granarna, trots att skogen är väldigt tät. I fältskiktet hittar man bl a ekorrbär, vitsippa, ekbräken och harsyra.

Skogstillstånd:

Trädslagsblandning: 10/10 gran.

Kronslutenhet nästan 50 %.

Ålder ca 120 år.

Sparsamt med lågor. Torrakor, högstubbar och avverkningssstubbar saknas. Svag nedbrytning.

Naturvärde:

Mycket värdefull granskog som bör lämnas för fri utveckling. "Storskogskänsla" som dock störs av det näraliggande hygget norr om området. Förekomst av ögonpyrola.

Högt naturvärde.

OMRÅDE 3b

2.1 ha.

Gammal granskog med en hel del tall, dock inte så mycket som i område 6. Mycket olikåldrig med flera små lövträd, t ex rönn och hassel. Här och var ganska tät ungsog. Karakteristiskt fältskikt med blåbär, vitsippa, skogsstjärna, ekorrbär och flera lågvuxna örter. Området sluttar svagt mot söder och blir alltmer fuktigt nära gränsen mot område 5. Gränsen mellan områdena är mycket otydlig.

Skogstillstånd:

Trädslagsblandning: 7/10 gran och 3/10 tall.

Kronslutenhet 25-50%.

Ålder ca 120 år.

Torrakor och högstubbar saknas men det finns sparsamt med lågor. Tämligen rikligt med avverkningssstubbar, man har tagit hand om vindfällerna. Nedbrytningen av död ved är stark.

En brukningsväg går genom områdets södra del (till område 7).

Naturvärde:

Mycket värdefull och varierad skog som lämpar sig mycket bra för utveckling mot urskog. Förekomst av vårärt och ögonpyrola.

Högt naturvärde.

4 - Granskog av högört-typ (2.1.2.4)

Förekommer i låglänta områden, raviner och sluttningar med finsediment och goda vattenbetingelser. Jordmånen är vanligen mullrik brunjord. Högproduktiv. Gran dominerar trädskiktet men lövträdsinslaget kan ibland vara markant både i träd- och buskskikt. Ris förekommer sparsamt. I stället dominerar fältskiktet av högvuxna örter och ormbunkar som ormbär, älggräs, maj- och örnbräken.

OMRÅDE 4

2,0 ha.

Området är mycket likt område 6, med gamla, högvuxna granar och tallar, men det ligger litet lägre och verkar litet fuktigare. På samma sätt som i område 6 känns skogen stor och hög och ger ett luftigt intryck. I norra delen dominerar gran framför tall, och det blir allt mer sumplikt mot gränsen till område 5. Fältskiktet skiljer sig markant från område 6. Här dominerar storgvuxna örter som älgört, ormbär, hundloka, örnbräken och majbräken.

Skogstillstånd:

Trädslagsblandning: 7/10 gran och 3/10 tall.

Kronslutenhet 25-50 %.

Ålder ca 115 år.

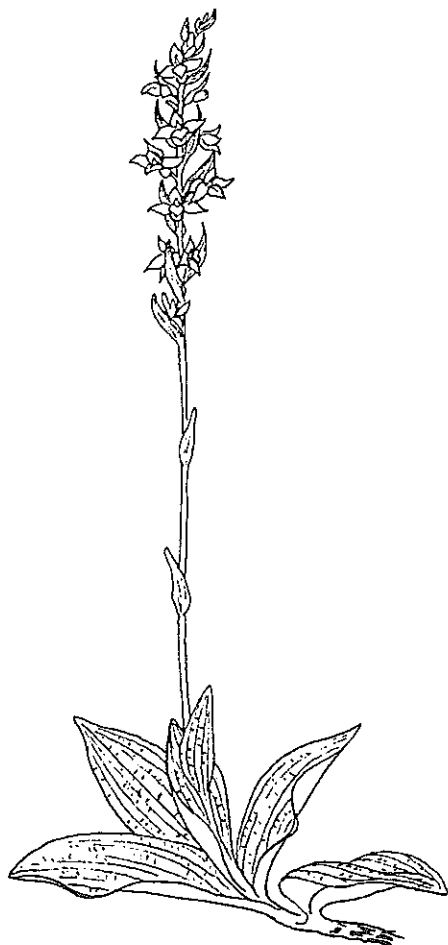
Det finns sparsamt med svagt-starkt nedbrutna lågor, torrakor, högstubbar och avverkningstubbar.

En brukningsväg löper på gränsen mellan område 4 och område 6.

Naturvärde:

Mycket fin högörtskog av hög ålder. Bör få utvecklas mot urskog. Förekomst av knärot, spindelblomster och ögonpyrola.

Högt naturvärde.

Orkidén knärot är knuten till gamla granskogar. Den växer på en lokal i Rimsjöskogen.
Teckning: Christina Fagergren

5 - Granskog av högört-typ, sumpvariant (2.1.2.4a)

Som huvudtypen (4) men med inslag av sumpskogsväxter som kabbleka, kärrfräken och kråklöver. I bottenskiktet finns rikligt med mossor.

OMRÅDE 5

11,9 ha.

Utgör själva kärnområdet i Rimsjöskogen (tillsammans med område 9b). Mycket gammal granskog med inslag av tall och löv. Hela området är mer eller mindre försumpat. Man skulle kunna beskriva det som en blåbärrisgranskog där grundvattnenivån höjts, så att något högre partier och området närmast trädbaserna utgör torrare "öar" i en i övrigt sumpig miljö. I de lägsta partierna ligger små skogskärr med ca 2 dm vattendjup, tätt bevuxna med skavfräken. I dessa blötare partier är lövinslaget markant av framförallt klibbal och glasbjörk. I övrigt dominerar storvuxna granar och en hel del tall. Skogen är mycket olikåldrig och varierad, med gott om lågor och gläntor. Någon avverkning tycks inte ha gjorts på mycket länge. Fältskiktet domineras på de torrare partierna totalt av ängsfräken och älggräs, och på de blötare av skavfräken. I bottenskiktet dominerar fuktkrävande mossor som palm-mossa, tujamossa, husmossa, kammossa, praktbräkenmossa m fl. På döda och döende björkar växer rikligt med tickor, främst fnöskticka, och på enstaka gamla lågor av gran kan man hitta granticka. I den östligaste delen (öster om område 9b) står två gamla halvdöda ekar. På en av dessa har påträffats oxtungsvamp (Tidigs 1991, muntligen).

Skogstillstånd:

Trädslagsblandning: 7/10 gran, 2/10 tall och 1/10 löv.

Kronslutenhet 25-50 %.

Ålder 120-130 år.

Det finns rikligt med lågor, torrakor och högstubbar av olika åldrar. Avverkningss-

stubbar saknas. I fuktiga partier är nedbrytningen stark.

Naturvärde:

Mycket skyddsvärd natur. Så nära urskog man kan komma i denna del av länet. En skogstyp som är på väg att försvinna på grund av dagens skogsbruksmetoder. Här ges utmärkta möjligheter för hotade arter att kunna fortleva. Förekomst av vårärt, ögonpyrola, stor revmossa, granticka samt oxtungsvamp.

Mycket högt naturvärde.

6 - Barrblandskog av blåbärsris-typ (2.1.3.3)

Förekommer på frisk-fuktig moränmark. Jordmånen varierar från podsol-sur brunjord. Produktiv. Trädskiktet består av ungefär lika stor del gran som tall. Lövträdsinslaget utgörs främst av björk och rönn. Buskskiktet består av unga löv- och barrträd. Fält- och bottenskiktet domineras av ris, framförallt blåbär, mossor och enstaka örter. I gläntor är lövträdsinslaget större och där domineras fältskiktet av olika gräsarter.

OMRÅDE 6

11,0 ha.

Vacker, varierad gammal granskog med stort inslag av storväxta gamla tallar. Typiskt fältskikt dominerat av blåbärsris, ekorrbär, ekbräken och skogsstjärna. Skogen är ganska luckig och "öppen", men här och var finns små dungar med tät, rätt ung granskog med dåligt utvecklat fältskikt. I gläntor, orsakade av vindfällan, växer mer gräs (hässlebrodd) och ormbunkar (ek- och örnbräken) samt mindre lövträd som rönn och oxel. I svackor och sänkor finns små fukt- och sumppartier med bl a majbräken, älggräs, videört och vattenmåra. Den östra delen verkar något yngre med en viss dominans av gran. Där tycks skogen också vara något tätare och en brukningsväg går genom området i nord-sydlig riktning. Flera

av de äldre träden är rikligt bevuxna med lavar. På en av de gamla tallarna fann vi ett exemplar av tallticka. Den växer nästan uteslutande på träd över 100 år och blir alltmer sällsynt i dagens skogar (Ryman & Holmåsen 1984). Enligt skogsbruksplanen skall området avverkas före 1992 (Skogsvårdsstyrelsen 1987a).

Skogstillstånd:

Trädslagsblandning: 5/10 gran och 5/10 tall.

Kronslutenhet 25-50 %.

Ålder ca 110 år.

Höjd ca 25 meter, vissa tallar ca 30 meter. Det förekommer rötskador på flera av träden.

Den vackra vårärten växer på näringsrika marker företrädesvis i lövskogar. Vårärten förekommer på några platser i Rimsjöskogen. Den är relativt vanligt förekommande i Norrtälje kommun.

Teckning: Christina Fagergren

Det finns sparsamt med torrakor, högstubbar och lågor, men tämligen rikligt med avverkningsstubbar. Det verkar som de flesta stubbarna varit vindfällan som man tagit hand om efterhand, vissa spår av brukningsvägar tyder på det. Flera stubbar är också halvt uppbrutna. Stubbar och lågor är starkt nedbrutna och kraftigt beväxna med mossor och en del lavar.

I norra delen finns en brukningsväg och det finns spår av gamla vägar på några ställen i södra delen av området.

Naturvärde:

Mycket värdefull, alltmer sällsynt gammal skog. Förekomst av ögonpyrola, liten hornflikmossa, långfliksmossa, dvärgbägarlav och talticka. Området utgör den enda växtlokalen i Norrtälje kommun för liten hornflik- och långfliksmossa. Mycket lämpad för fri utveckling mot urskog. Det vore mycket olyckligt om området avverkades.

Mycket högt naturvärde.

7 - Planterad barrskog (2.1.3.8)

Mycket varierande skogstyp. Hit hör bl a skyddsplanteringar med utländska trädslag, t ex svart- och bergtall, med brokig och svårdefinierbar fältskiktsvegetation. Även tall- och granplanteringar för skogsproduktion kan skilja sig så avsevärt från naturliga vegetationstyper att de måste klassas till denna skogstyp. Det är t ex mycket vanligt att unga granplanteringar helt eller delvis saknar fält- och bottenskikt eftersom ljuset utestängs av det täta trädskiktet.

OMRÅDE 7

1,5 ha.

Snart avverkningsmogen tallskog. Alla träd är lika gamla och lika höga och de står jämnt utspridda. Ganska mycket ris ligger kvar från en tidigare gallring. Buskskikt saknas. Fältskiktet domineras av högvuxna, bredbladiga gräs som hässlebrodd, piprör

och tuvtåtel. Det finns också en del blåbärs- och lingonris. Norr om området tar ett vidsträckt hygge vid.

Skogstillstånd:

Trädslagsblandning: 10/10 tall.

Kronslutenhet under 25 %.

Ålder ca 80 år.

Saknar alla typer av naturskogselement. En brukningsväg går fram till området (genom område 3b).

Naturvärde:

Eftersom detta är en typisk produktionsskog saknar den praktiskt taget naturvärde. Möjligen kan den utgöra skyddsbarriär för den värdefulla skog som ligger söder om området.

Lågt naturvärde.

8 - Blandskog av ört-typ (2.3.1.3)

Förekommer i sluttningar och låglänta områden samt i blockrika rasmarker. Jordmånen är vanligen brunjord. Produktiv. I trädskiktet dominerar björk, asp och al tillsammans med gran och tall. I buskskiktet, som ofta är välutvecklat, dominerar unga lövträd och granar men även måbär och olvon förekommer. Gräs och örter dominerar fältskiktet och i bottenskiktet finns enstaka mossor.

OMRÅDE 8a

0,5 ha.

Troligen en tidigare mindre avverkning som planterats igen med gran och tall. De nu ca 40-åriga träden står mycket tätt och bildar en nästan ogenomtränglig dunge. Området skall snart gallras. Många träd har dött i den hårda konkurrensen om ljus och utrymme. Det finns en hel del högre lövträd (ask, ek, sälg och glasbjörk) som sträcker sig över det ca 6 meter höga barrträdsbeståndet. Trots det täta trädskiktet finns ett fält-

skikt med bl a tvåblad, blåbär, vitsippa och hästhov.

Skogstillstånd:

Trädslagsblandning: 4/10 tall, 3/10 gran och 3/10 löv.

Kronslutenhet över 50 %.

Ålder ca 40 år.

Torrakor och högstubbar saknas. Visserligen är många av de unga träden döda men de kan inte räknas som riktiga torrakor. Det finns en del lågor av yngre träd, inte heller de "riktiga" lågor. Avverkningsstubbarna från den tidigare avverkningen finns kvar, om än starkt nedbrutna.

Naturvärde:

För tillfället ringa naturvärde, men eftersom det omges av det mycket värdefulla området 5 har det betydelse för helheten.

Måttligt naturvärde.

OMRÅDE 8b

1,2 ha.

Öppen, tidigare gallrad, skog dominerad av höga tallar och därunder gran. Den brukningsväg som går genom området bidrar ytterligare till öppenheten. Centralt i området ligger en glänta dominerad av gräs och daggekåpa, och där växer också grönkulla. Buskskiktet består av uppväxande lövträd (rönn, björk, oxel och ek). Fältskiktet består av blåbär, lingon, skogsstjärna, vårfryle, vårbrodd, m fl.

Skogstillstånd:

Trädslagsblandning: 5/10 tall, 4/10 gran och 1/10 löv.

Kronslutenhet under 25 %.

Ålder ca 60 år (tallarna) samt ca 40 år (granarna).

Torrakor, högstubbar och lågor saknas.

Avverkningsstubbar är tämligen rikligt förekommande, och de är svagt nedbrutna.

Naturvärde:

Tämligen medioker skog men den skulle växa in bra i den omkringliggande skogen om den fick utvecklas fritt.

Måttligt naturvärde.

9 - Sumpblandskog av ört-typ (2.3.1.4)

Förekommer i terrängsvackor med högt grundvattenstånd. Jordmånen är näringsrik kärrtorv som ger hög produktivitet. I trädskiktet dominerar björk och/eller al i konkurrens med gran och tall. Buskskiktet är ofta välutvecklat och består framförallt av unga lövträd. I fältskiktet dominerar högvuxna örter och ormbunkar samt olika starr- och fräkenarter. I bottenskiktet finns rikligt med mossor.

OMRÅDE 9a

0,6 ha.

En mycket vacker sumpblandskog som ligger i en smal sänka i den gamla barrblandskogen (omr 6). Den dränerar två mindre kärr (söder om område 8a), men vattnet är tämligen stillastående. Höga klubbalar och granar står på socklar i ca 3-4 dm djupt vatten. Glasbjörk växer också vid kanten av vattenytorna, och flera träd ligger kullfallna kors och tvärs. På de flesta björkar växer rikligt med fnösktickor och en del björktickor. Buskskiktet är ganska glest, bestående av unga lövträd och en och annan gran. I de större vattenytorna bildar vattenmöja en tät matta av vegetation, och i de grundare vattensamlingarna växer ältranunkel och videört. Socklarna kring trädbaserna är helt bevuxna med sumplevande mossor som bäckrund-, kärrsked- och skuggstjärnmossa. På den fuktiga marken vid sidan om de öppna vattenytorna växer ängsfräken och strutformiga ormbunkar - majbräken och träjon. Hela området ger ett frodigt intryck och liknar rätt mycket det större området 9b med den skillnaden att där växer rikligt med skavfräken.

Skogstillstånd:

Trädslagsblandning: 7/10 löv och 3/10 gran.

Kronslutenhet 25-50 %.

Ålder ca 110 år.

Det finns rikligt med lågor och tämligen rikligt med torrakor och högstubbar. Avverkningsstubbar saknas. Nedbrytningen i den fuktiga miljön är stark.

Naturvärde:

Mycket värdefullt område och viktig biotop för flera arter, både växter och djur. Ger en god variation i den sammanhängande barrskogen.

Mycket högt naturvärde.

OMRÅDE 9b

1,4 ha.

Utgör tillsammans med område 5 kärnan i Rimsjöskogen. Trädskiktet är mycket varierat. Det domineras av glasbjörkar och klubbalar, 20-25 meter höga, och en del lika höga tallar. Under dessa höga träd växer gott om unga, 6-7 meter höga granar, men också en del unga klubbalar och glasbjörkar. Skogen är mycket olikåldrig med träd i alla åldersklasser. Träden står under stora delar av året i ca 2-3 dm djupt vatten och kring trädbaserna har det utbildats socklar. Här och var där träden står litet tätare finns små "holmar" med torrare mark. Där växer bl a blåbär, måbär och vitsippa. I större delen av området, förutom längst i öster, växer tätt med skavfräken i vattnet. I den östra delen växer mer videört, topplösa, skogssäv och olika starrarter. I vattnet växer sumpmåra men för övrigt täcks botten i hela området av dött, multnande material. På de talrika halvmurkna björkarna växer rikligt med tickor, främst fnöskticka men också björk-, klubb- och eldticka. I en av de östliga "tarmarna" övergår vegetationen till ett alkärr, med vackert utbildade socklar, bevuxna med sumplevande mossor.

Skogstillstånd:

Trädslagsblandning: 5/10 löv, 3/10 gran och 2/10 tall.

Kronslutenhet 25-50 %.

Ålder ca 110 år.

Tämligen rikligt med torrakor och högstubbar, och mycket rikligt med lågor, främst av björk. Nedbrytningen är stark. Avverkningsstubbar saknas.

Naturvärde:

Viktig biotop för flera arter, både växter och djur. Känslig för förändringar av grundvattennivån, t ex genom dikning. Enda förekomsten av repestarr och skärmstarr i Rimsjöskogen.

Mycket högt naturvärde.

Repestarren växer i fuktiga skogar som har rörligt markvatten. Den finns i Rimsjöskogens centrala sumpskog.

Teckning: Christina Fagergren

10 - Hygge (- - -)

Upptagandet av ett hygge innebär en drastisk förändring av den ursprungliga vegetationstypen. Det plötsliga avlägsnandet av träd och ibland även buskskiktet medför totalt ändrade livsbetingelser för växtarterna i fält- och bottenskiktet. Den ökande ljusinstrålningen samt de förändrade vattenförhållandena resulterar i att den ursprungliga fält- och buskskiktsvegetationen trängs undan av arter som är bättre anpassade för ett liv på hygget. Bland de första kolonisatorerna märks krus- och tuvtåtel, hallon, mjölke samt björk. Allteftersom hygget växer igen förändras successivt artsammansättningen, men det kan ta mycket lång tid för naturen att återskapa den skog och vegetationstyp som fanns innan hygget. I många fall är det inte ens möjligt pga de stora förändringarna i vattenförhållandena som bl a skyddsdikning medför. En obetänksam avverkning innebär ofta att höga naturvärden går förlorade för all framtid.

OMRÅDE 10

0,4 ha.

Del av ett större hygge som når in i inventeringsområdets nordöstra del. En brukningsväg i kanten av hygget leder in till de värdefulla delarna av Rimsjöskogen. F d granskog av blåbärsris-typ.

Skogstillstånd:

Kalhygge

Naturvärde:

Mycket lågt naturvärde.

Skärmstarren växer på fuktiga och skuggiga lokaler ofta med rörligt markvatten. Den finns i Rimsjöskogens centrala sumpskog.

Teckning: Christina Fagergren

120-årig lågörtgranskog i Rimsjöskogens norra del (område 3b).

Foto: Mikael Drycksbäck

4. Rödlistade och i övrigt sällsynt förekommande arter

4.1 Hotkategori och innebörd

Uppgifter om förekomst och status i länet och riket har muntligen inhämtats från Rickard Sundin (lavar) och Lars Hedenäs (mossor).

Ytterligare uppgifter har hämtats från Databanken för hotade arter och Naturvårdsverket (1991), Länsstyrelsen i Stockholms län (1986), Krusenstjerna (1964), Ryman & Holmåsen (1984), Mossornas vänner i Stockholm (1991) och Mossberg & Nilsson (1987).

Klassificeringen av de rödlistade arterna följer Databanken för hotade arter och Naturvårdsverket (1991). Vissa arter omfattas av en regional hotklassificering i Stockholms län enligt Länsstyrelsen i Stockholms län (1986).

0 "Försvunnen"

Art som är försvunnen eller betraktad som försvunnen som reproducerande population.

2 "Sårbar"

Art, vars överlevnad inte är säkerställd på längre sikt. Innefattar bl a arter med allvarlig tillbakagång i numerär eller i geografisk utbredning och som möjligen snart kan behöva föras till kategorin akut hotade (1).

3 "Sällsynt"

För närvarande ej akut hotad eller sårbar art men ändå i riskzonen på grund av en population som har en liten totalstorlek eller har en utbredning som antingen är mycket lokalt begränsad eller utglesad.

4 "Hänsynskrävande"

För närvarande ej akut hotad, sårbar eller sällsynt art men som ändå kräver artvis utformad hänsyn.

6 "Obestämd"

Såvitt man vet ej akut hotad, sårbar, sällsynt eller hänsynskrävande art. Statusen är dock oklar på grund av bristande kunskap.

4.2 Kärlväxter

Knärot (*Goodyera repens*)

Förekommer i område 4 (Stighäll 1991, muntligen).

Hotkategori 4 i Stockholms län. Förekommer mindre allmänt och oregelbundet från Västergötland och Östergötland och vidare norrut. Sällsynt längre söderut, i fjälltrakterna samt i norra delen av landskapet Norrbotten. Fortfarande tämligen vanlig inom Stockholms län.

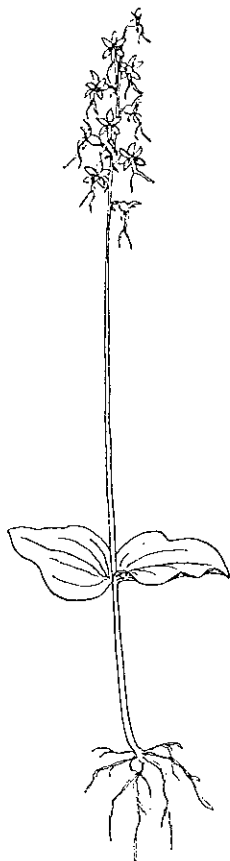
Växer främst i äldre, friska och blockrika tall- och granskogar. Missgynnas av olika former av helträdsutnyttjande, då den gärna växer kring lågor och stubbar.

Spindelblomster (*Listera cordata*)

Påträffades i område 4.

Hotkategori 4 i Stockholms län. Förekommer relativt sällsynt från Skåne till Västergötland, Östergötland och Södermanland. Mer eller mindre allmän norr därom men utbredningen är ganska oregelbunden med stora variationer i frekvens. Fortfarande tämligen vanlig i Stockholms län men antalet lokaler har minskat på senare tid.

Växer skuggigt och fuktigt och föredrar avverkningsmogna granskogar. Dess ytliga rotsystem gör den mycket känslig för markskador orsakade av t ex skogsbruksåtgärder.

Den späda orkidén spindelblomster växer i fuktiga äldre granskogar. Den försvinner omedelbart efter en slutavverkning. Den finns på en plats i Rimsjöskogen.

Teckning: Christina Fagergren

Ögonpyrola (*Moneses uniflora*)

Påträffades i områdena 2b, 3a, 3b, 4, 5 och 6.

Hotkategori 4 i Stockholms län. Förekommer tämligen allmänt-mindre allmänt från skåne till Torne Lappmark. Färre förekomster i sydvästra Sverige, fjälltrakterna samt nordligaste delen av Norrland. Har minskat i förekomst i Stockholms län på senare tid och är numera relativt ovanlig. Växer på något fuktiga och skuggiga lokaler med rörligt markvatten, ofta i olikåldriga örtrika granskogar.

Repestarr (*Carex loliacea*)

Påträffades i område 9b.

Hotkategori 6 i Stockholms län. Förekommer från Småland till Torne Lappmark. Allmän i norra Sverige men alltmer ovanlig söderut. Tidigare känd från minst 50 lokaler i Stockholms län men har sannolikt försvunnit från flera av dessa under senare tid. Växer endast i områden med rörligt markvatten, såsom källdråg, fuktiga granskogar och alkärr. Missgynnas av slutavverkning och dikning.

Skärmstarr (*Carex remota*)

Påträffades i område 9b.

Hotkategori 6 i Stockholms län. Förekommer spritt och relativt sällsynt i Götaland och Svealand upp till Dalälven. Vanligast kring Göteborg, i övriga Bohuslän samt i Dalsland. Tämligen sällsynt i Stockholms län. Växer på skuggiga och fuktiga ställen i både löv- och barrskogar, på lokaler med rörligt markvatten. Ofta vid bäckar. Missgynnas av slutavverkningar och dikning.

Vårärt (*Lathyrus vernus*)

Påträffades i områdena 3b och 5.

Hotkategori 6 i Stockholms län. Förekommer tämligen allmänt-mindre allmänt i södra och mellersta Sverige upp till Siljansbygden. Längs ostkusten upp till strax söder om Örnsköldsvik och västerut till Storjööområdet. Fortfarande tämligen vanlig inom Stockholms län. Växer främst i ädellövskogar på näringsrik mark samt i mer eller mindre öppna hassellundar och örtrika barrskogar.

4.3 Mossor

Liten hornflikmossa (*Lophozia ascendens*)

Påträffades (på en gränslåga) i område 6.

Hotkategori 4 i riket och 3 i Stockholms län. Sällsynt i hela Norden. I Sverige funnen från Småland och norrut till Lule Lappmark och Norrbotten. Utbredningen är vidsträckt men få lokaler är kända. I Stockholms län är den tidigare funnen på en lokal i Södermanland (1943) och fyra i Uppland (1942-59). Detta är, så vitt vi vet, det första fyndet i Norrtälje kommun!

En typisk barrskogsart som växer på murkna lågor i biotoper med jämn och hög luftfuktighet såsom slutna granskogar och bäckraviner. Missgynnas starkt av det moderna skogsbruket där gammal murken ved blir alltmer sällsynt eftersom lågor och vindfällan sällan får ligga kvar. Lokaler med denna art måste undantas från rationell skogsskötsel! Dessutom är det viktigt att skydda tillräckligt stora lokaler för att säkerställa ett jämnt tillskott på grova lågor.

Långfliksmossa (*Nowellia curvifolia*)

Påträffades (på en gränslåga) i område 6.

Hotkategori 6 i Stockholms län. Allmän endast i södra delen av Norden. Sällsynt norr om ekens nordgräns. I Sverige funnen i hela Götaland (inklusive Öland och Gotland) samt i Värmland, Närke, Södermanland och Uppland. Den sydvästsvenska utbredningen är vidsträckt men ojämn och därför är dess status något oklar. Den är dock troligen stadd i ökning här. I Stockholm län tidigare funnen på två lokaler, i Flemingsberg (1899) och på Utö (1944).

Även påträffandet av denna art är, så vitt vi vet, det första fyndet i Norrtälje kommun! Växer på stubbar och avbarkade lågor av barrträd. Missgynnas av skogsskötselåtgärder.

Stor revmossa (*Bazzania trilobata*)

Påträffades i område 5.

Allmän endast i de sydvästra delarna av Norden. Förekommer i Sverige tämligen allmänt i Götaland och Svealand men är sparsam längre norrut. Tidigare funnen på 17 lokaler i Stockholms län. I Norrtälje kommun finns tidigare endast 3 fynd, varav 2 från skärgården. Växer i mattor eller tuvor på marken och mellan klippblock i fuktiga och skuggiga skogar och raviner, ibland även i alkärr.

4.4 Lavar

Dvärgbägarlav (*Cladonia parasitica*)

Påträffades (på en gränslåga) i område 6.

Hotkategori 4 i riket. Förekommer sällsynt i större delen av landet. Även sällsynt i Stockholms län. Ett tiotal fynd finns från Stockholmstrakten. Växer på död, murken ved, framförallt lågor och stubbar. Missgynnas av det moderna skogsbruket där vindfällan och lågor sällan får ligga kvar i skogen och fin, murken ved därför blir allt sällsyntare.

Skägglav (*Usnea filipendula*)

Påträffades i områdena 1a och 1b.

Förekom tidigare allmänt i hela landet men med avtagande frekvens norrut. Det moderna skogsbruket och den ökade luftföroreningen har kraftigt decimerat arten i södra och mellersta Sverige.

4.5 Vedsvampar

Blackticka (*Junghuhnina collabens*)

Blacktickan påträffades 1991 av Kristoffer Stighäll ca 200 m sydost om sjön Slaktaren (se figur 6). Svampen växte på en mycket grov gränslåga i gammal granskog (Aronsson 1992).

Lokalen är belägen ca 850 m nordväst om inventeringsområdets västra gräns. Med tanke på blacktickans sällsynthet och att fyndlokalen är belägen i Rimsjöskogens närhet omnämns fyndet här.

Blacktickan är mycket sällsynt förekommande i Sverige. Totalt är arten enbart känd från ett dussintal lokaler. I Stockholms län är den funnen på fem lokaler nära Stockholm. 1986 bedömdes den vara försvunnen från länet. Detta fynd är det första i Norrtälje kommun.

Blacktickan växer på grova lågor av gran i tät, fuktiga, olikåldriga och under lång tid orörda barrskogar.

Granticka (*Phellinus chrysoloma*)

Påträffades i område 5 i Rimsjöskogen.

Allmän i norra Sverige men blir gradvis mer sällsynt söderut. Förekommer ganska sparsamt i Stockholms län. Växer på döda eller döende lågor av gran, ibland tall. Fruktkropparna är kortlivade, ofta ettåriga. Missgynnas av det moderna skogsbruket eftersom vindfällerna och lågor sällan får ligga kvar i skogen.

Oxtungssvamp (*Fistulina hepatica*)

Förekommer i område 5 i Rimsjöskogen enligt Åke Tidigs.

Förekommer mindre allmänt från Skåne till Uppland. Relativt sparsam i Stockholms län. Växer endast på ek, helst gamla, döda eller döende träd. De ettåriga fruktkropparna sitter ofta ganska lågt på stammen eller på rötterna.

Tallticka (*Phellinus pini*)

Påträffades i område 6 i Rimsjöskogen.

Tämligen allmän i större delen av landet men torde bli allt sällsyntare i framtiden i takt med avverkningarna av gamla tallbestånd. Förekommer tämligen sparsamt i Stockholms län. Växer endast på tall.

Fruktkropparna, som kan bli upp till 50 år gamla och oftast sitter högt upp på stammen, förekommer nästan enbart på träd som är äldre än 100 år. Talltickan är en art som missgynnas starkt av det moderna skogsbruket och den kommer att bli alltmer sällsynt eftersom träden sällan tillåts bli tillräckligt gamla.

5. Naturvärdesbedömning

5.1 Naturvärdesbedömning av Rimsjöskogen

Rimsjöskogen är kanske det mest urskogslika området i Norrtälje kommun, och som sådant naturligtvis mycket värdefullt. Den centrala delen med sin mycket gamla skog är en naturtyp som blir allt ovanligare till följd av dagens skogsbruk. Dessa gamla, orörda biotoper med sin rikedom på död och murknande ved erbjuder lämpliga levnadsbetingelser för flera hotade och tillbakaträngda arter.

Rödlistade och i övrigt sällsynt förekommande växtarter funna i Rimsjöskogen redovisas i figur 5. Naturvärdesbedömningen framgår av figur 6.

Områden med mycket högt naturvärde

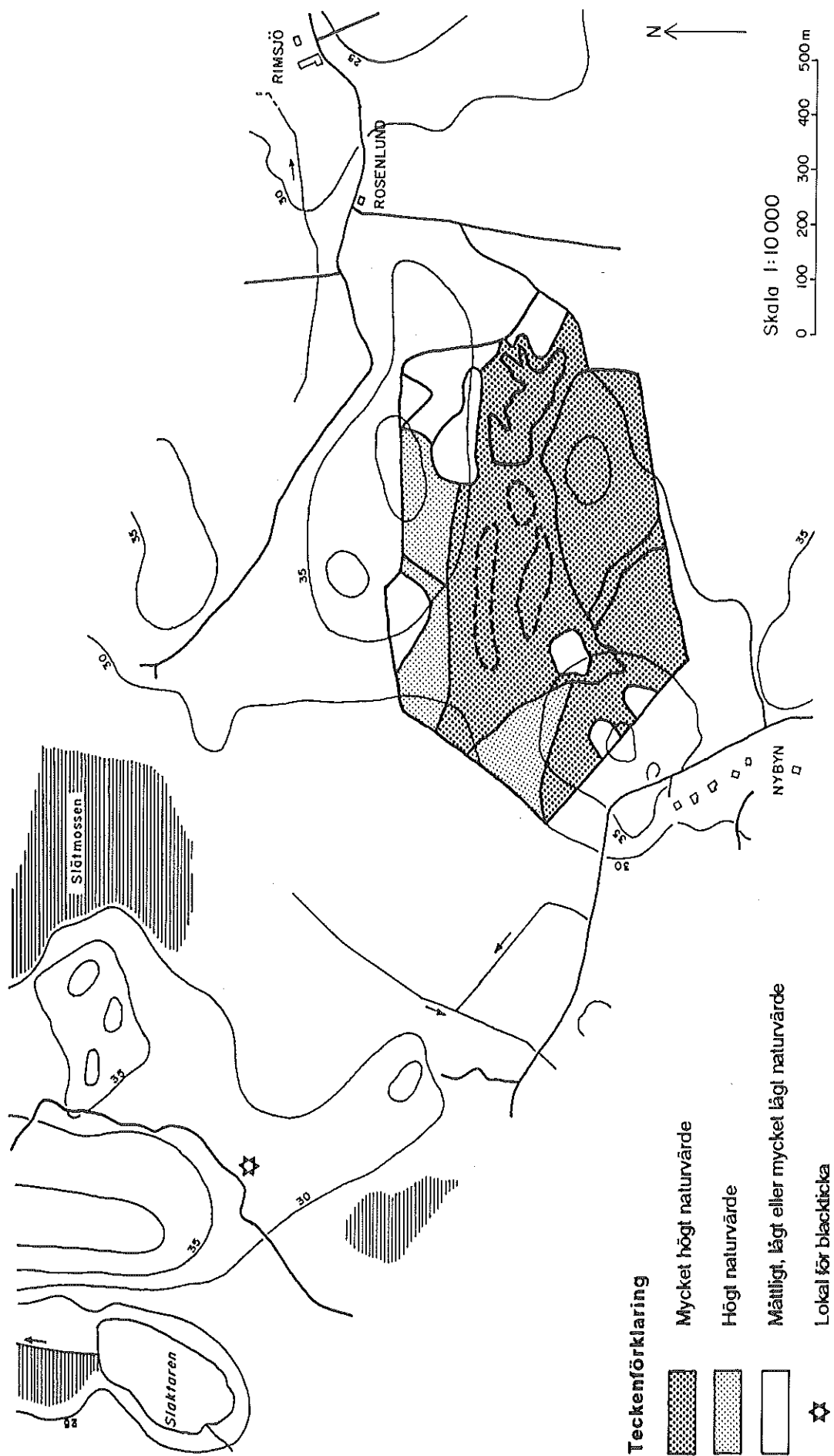
Den enligt vår bedömning mest värdefulla delen är den centralt liggande olikåldriga och varierade sumpskogen (omr 5) med sin fuktiga miljö. I den 120-130-åriga sumpskogen är artrikedomen beträffande kryptogamer, framförallt mossor, stor. Fyndet av granticka indikerar att miljön är relativt opåverkad och att även mer sällsynta arter knutna till multnande ved i olika nedbrytningsstadier skulle kunna fortleva här.

Vi anser även att den 110-åriga sumpskogen i områdena 9a och 9b har mycket högt naturvärde framförallt genom sin orördhet och viktiga funktion för både växt- och djurliv.

Art	Hotklass	
	i riket	i länet
Knärot	-	4
Spindelblomster	-	4
Ögonpyrola	-	4
Repestarr	-	6
Skärmstarr	-	6
Vårärt	-	6
Liten hornflikmossa	4	3
Långfliksmossa	-	6
Stor revmossa	-	-
Dvärgbägarlav	4	-
Skägglav	-	-
Blackticka	2	0
Granticka	-	-
Oxtungsvamp	-	-
Tallticka	-	-

Figur 5.

Rödlistade och i övrigt sällsynt förekommande växter i Rimsjöskogen. Hotklassificeringen förklaras på sid 21.

Figur 6. Naturvärdesbedömning för vegetationen i Rimsjöskogen.

Figur: Sonja Svensson

Runtom det fuktiga centrala området växer högre gammal barrskog. I barrblandskogen längst i söder (omr 6) finns många högresta gamla tallar, flera av dem uppåt 200 år. På de äldre tallarna fann vi den relativt sällsynta talltickan som är knuten till orörda miljöer med mycket gamla tallar. På lågor av gran fann vi levermossan, liten hornflikmossa och dvärgbägarlav, vilka är klassade som hänsynskrävande (klass 4) i listan över hotade växter i Sverige. Dessutom förekommer den sällsynt förekommande långflikmossan i detta område. Liten hornflikmossa och långflikmossa har här sin enda kända växtlokal i Norrtälje kommun. Dessa arter indikerar att det finns fin, gammal murken ved lämplig som växtplats även för mer sällsynta arter (Hedenäs 1991, muntligen).

Områden med högt naturvärde

Det höga naturvärdet för områdena 3a, 3b och 4 består främst i att skogen är gammal, orörd och varierad. Kärnväxtfloran är rik med bl a ett flertal orkidéarter såsom nästrot, grönkulla, nattviol och spindelblomster. I område 4 lär det också finnas knärot och skogsknipprot (Stighäll 1991, muntligen) men vi har ej återfunnit dessa arter.

Sammanfattningsvis anser vi att Rimsjöskogen är ett mycket värdefullt område med mycket höga naturvärden som bör skyddas så att det kan få fortsätta att utvecklas mot urskog. De centrala fuktiga delarna bildar tillsammans med den omgivande gammelskogen en mycket värdefull enhet.

Trots att kryptogamerna inventerades relativt översiktligt fann vi flera sällsynta och hotade arter. En mer grundlig inventering av kryptogamfloran skulle sannolikt resultera i att ännu fler rödlistade arter hittades.

Ett lämpligt sätt att skydda denna högvärdiga natur är att göra området till naturreservat med förbud mot avverkning och övriga skogsbruksåtgärder. De delområden som vi bedömt ha måttliga naturvärden bör ingå i ett eventuellt reservat då de fyller en viktig funktion som skyddsbarriärer. Dessutom

kan de i framtiden, om de får utvecklas fritt, med åren bli riktigt fina och värdefulla biotoper.

5.2 Jämförande naturvärdesbedömning mellan Rimsjöskogen och Långsjön/Karlsdalsmossen

Som redan nämnts i kapitlet "Metodik" är det mycket svårt att värdera natur och avgöra olika naturtypers värde, men man kan i alla fall diskutera vilka värden som finns i ett område. Sedan är det upp till var och en att bedöma vilka värden som är de viktigaste.

Om vi tittar på de båda inventeringsområdena framstår Rimsjöskogen som ett slutet, ganska homogent gammelskogsområde, medan Långsjön/Karlsdalsmossen domineras av sumpskogar och våtmarker. Båda områdena är exempel på sällsynta naturtyper som har ett mycket högt värde som refugier för tillbakaträngda arter. Dessa miljötyper minskar, både i antal och yta, med förfärande hastighet i dagens rationellt skogsbrukande Sverige.

Långsjön/Karlsdalsmossen är betydligt större än Rimsjöskogen, och innehåller många fler naturtyper. På grund av en större variationsrikedom är antalet arter betydligt fler i Långsjön/Karlsdalsmossen än i Rimsjöskogen. Även antalet hotade och sällsynta arter är större här.

Trots att Rimsjöskogen bara är 1/3 så stor som Långsjön/Karlsdalsmossen och inte har så stor biotopvariation, finns det rätt många arter även här. Flera av dem är hotade och sällsynta.

Om man tittar på vilket av områdena som är mest tillgängligt, vilket kan vara av intresse för allmänheten, visar det sig att Rimsjöskogen är betydligt lättare att nå och att ta sig fram i än Långsjön/Karlsdalsmossen. Att Långsjön/Karlsdalsmossen är svårare att ta sig fram till är ju fördelaktigt på så sätt att området inte riskerar att bli utsatt för alltför kraftigt slitage från en intresserad allmänhet. Å andra sidan är det frågan om

något av områdena är så pass attraktivt från allmänhetens synpunkt, att det riskerar att bli invaderat av människor. Ett reservat-skydd skulle behövas främst för att säkerställa bevarandet av en hotad och viktig naturtyp, med en mängd sällsynta arter, inte för att reservera natur för rekreation. Det känns otillfredsställande att behöva värdera det ena området högre än det andra. Båda områdena hyser så värdefull natur att de mycket väl är värda att göra reservat av. Rimsjöskogen har med sin sammanhängande skog av mycket hög ålder ett mycket högt värde. Långsjön/Karlsdalsmossen med sin varierande miljö och rikedom på arter har också den ett mycket högt värde. Måste en värdering göras framstår nog ändå Långsjön/Karlsdalsmossen som något värdefullare. Området är betydligt större än Rimsjöskogen och hyser fler skilda miljöer. Både sluten gammal granskog och mer öppen sumpskog samt öppna mosseytor finns inom området. Den varierade miljön hyser många hotade och känsliga arter.

Själva skogen i Långsjön/Karlsdalsmossen är väl inte mer värdefull än den i Rimsjöskogen, utan det är de övriga naturtyperna i Långsjön/Karlsdalsmossen som ger området dess något högre värde.

Sammanfattningsvis önskar vi att båda områdena skall kunna bevaras genom ett bra skydd. Det vore sorgligt om två så pass värdefulla områden skulle försvinna bara för ekonomisk vinnings skull.

6. Källförteckning

Litteratur

- Aronsson, M. 1992: Floristiska notiser från Södermanland och Uppland. *Daphne* 3:9-13.
- Bråkenhielm, S. (red). 1982: Urskogar. Del 1. Inventering av urskogsartade områden i Sverige. Naturvårdsverket PM 1508.
- Databanken för hotade arter & Naturvårdsverket. 1991: Hotade växter i Sverige 1990. Kärleväxter, mossor, lavar och svampar - förteckning och länsvis förekomst. Lund.
- Hallingbäck, T. & Söderström, L. 1987: Sveriges mossor och deras svenska namn - en kommenterad checklista. *Svensk Botanisk Tidskrift* 81:357-388.
- Krusenstjerna, von E. 1964: Stockholms-traktens bladmossor. Botaniska sällskapet i Stockholm.
- Liljelund, L-E. & Zetterberg, G. (red). 1987: BIN. Biologiska inventeringsnormer - Vegetation. Naturvårdsverket rapport 3278. Solna.
- Lindberg, T. 1981: Urskogsartade områden i Stockholms län. Länsstyrelsen i Stockholms län 1981 nr 14.
- Lundqvist, N. & Persson, O. 1987: Svenska svampnamn. Stockholm.
- Länsstyrelsen i Stockholms län. 1986: Floravård i skogsbruket - Stockholms län.
- Moberg, R. 1985: Lavar med svenska namn. *Svensk Botanisk Tidskrift* 79:221-236. Stockholm.
- Mossberg, B. & Nilsson, S. 1987: Orkidéer. Europas vildväxande arter. Stockholm.
- Mossornas vänner i Stockholm. 1991: Några mossors utbredning i Stockholms-trakten. *Svensk Botanisk Tidskrift* 85: 53-59.
- Nordiska ministerrådet. 1984: Vegetationstyper. Arlöv.
- Skogsvårdsstyrelsen. 1987a: Skogsbruksplan för Rimsjö 3:1, Norrtälje kommun, Husby-Sjuhundra socken.
- Skogsvårdsstyrelsen. 1987b: Skogskarta över Rimsjö 4:1, Norrtälje kommun.
- Uhr, J. & Wallentinus, H-G. 1983: Naturvårdsprogram för Stockholms län. Del 1. Länsstyrelsen i Stockholms län.

Bestämningslitteratur

- Elvers, I. 1985: Vår flora i färg. 1 Fanerogamer. Stockholm.
- Fitter, R., Fitter, A. & Blamey, M. 1986: Bonniers flora i färg. Stockholm.
- Fitter, R., Fitter, A. & Farrer, A. 1985: Gräs & halvgräs i Nordeuropa. Stockholm.
- Hallingbäck, T. & Holmåsen, I. 1985: Mossor. En fälthandbok. Stockholm.
- Krok, Th. O. B. N. & Almquist, S. 1984: Svensk flora. Fanerogamer och ormbunksväxter. Uppsala.
- Moberg, R. & Holmåsen, I. 1986: Lavar. En fälthandbok. Stockholm.
- Ryman, S. & Holmåsen, I. 1984: Svampar. En fälthandbok. Stockholm.
- Ursing, B. 1976: Svenska växter i text och bild. Fanerogamer. Stockholm.

Kartor

Statens lantmäteriverk. 1979: Ekonomisk karta över Sverige 11J 6a Rimsjö. Skala 1:10 000.

Statens lantmäteriverk. 1984: Topografiska kartan Norrtälje 11J NV. Skala 1:50 000.

Sveriges Geologiska Undersökning. 1987: Geologiska kartbladet Norrtälje. SGU serie Aa No 94. Skala 1:50 000.

Muntliga källor

Hedenäs, Lars. Botaniker och en av landets främsta experter på mossor. Tullinge.

Johansson, Rune. Jordbrukare och hemmansägare. Rimsjö.

Lahti, Rolf. Biolog, geovetare och storviltsjägare av rang. Storuman.

Olsson, Ulla. Fastighetsägare, Rimsjö.

Stighäll, Kristoffer. Sekreterare i Roslagens Ornitologiska Förening. Norrtälje.

Sundin, Richard. Lavexpert och botaniker. Naturhistoriska Riksmuséet.

Tidigs, Åke. Ordförande i Roslagens Naturskyddsförening.

7. Artlistor

Arterna står uppställda i alfabetisk ordning efter det latinska namnet. Kolumnerna anger de vegetationstyper enligt kapitel 3.2 som arten är funnen i. Siffrorna i kolumnerna anger abundansen (förekomsten) enligt följande: 1 = förekommer i enstaka exemplar till sparsamt förekommande, 2 = allmän förekomst utan att dominera och 3 = dominerar där den förekommer. För svamparna anges enbart x = förekomst.

För mossor och lavar finns följande tillägg i artlistorna: B = på block i denna vegetationstyp och G = på lågor av gran i denna vegetationstyp.

Nomenklaturen följer för kärlväxter Krok & Almquist (1984), för mossor Hallingbäck & Söderström (1987), för lavar Moberg (1985) och för svampar Lundqvist & Persson (1987).

Kärlväxter

<i>latinskt namn</i>	<i>svenskt namn</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
<i>Acer platanoides</i>	lön	-	-	-	1	-	1	-	-	-
<i>Achillea millefolium</i>	rölik	-	-	-	-	-	-	-	2	-
<i>Aegopodium podagraria</i>	kirskål	-	2	-	-	-	1	-	-	-
<i>Ajuga pyramidalis</i>	blåsuga	-	1	1	1	-	1	1	-	-
<i>Alchemilla vulgaris</i>	daggkäpa	-	2	2	2	-	2	-	2	-
<i>Alnus glutinosa</i>	klibbal	-	-	1	-	2	-	-	-	2
<i>Anemone nemorosa</i>	vitsippa	-	2	2	2	2	2	1	2	2
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	vårbrodd	2	-	2	2	-	2	1	2	-
<i>Anthriscus sylvestris</i>	hundloka	-	-	-	1	-	-	-	-	-
<i>Arabis arenosa</i>	sandtrav	-	-	-	-	1	-	-	-	-
<i>Athyrium filix-femina</i>	majbräken	-	1	1	2	2	1	-	1	-
<i>Betula pendula</i>	vårtbjörk	2	2	2	2	2	2	-	2	-
<i>B. pubescens</i>	glasbjörk	-	-	-	1	2	-	-	2	2
<i>Calamagrostis arundinacea</i>	piprör	-	2	2	-	-	-	3	2	-
<i>Calluna vulgaris</i>	ljung	2	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Caltha palustris</i>	kabbleka	-	-	-	-	2	-	-	-	-
<i>Cardamine pratensis</i> ssp. <i>pratensis</i>	ängsbrämsa	-	1	-	-	1	-	-	-	-
<i>Carex demissa</i>	grönstarr	-	2	-	-	-	-	-	-	-
<i>C. digitata</i>	vispstarr	-	2	2	2	-	2	2	2	-
<i>C. dioica</i>	nålstarr	-	-	1	-	-	-	-	-	-
<i>C. elata</i>	bunkestarr	-	-	-	-	-	-	-	2	-
<i>C. elongata</i>	rankstarr	-	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>C. flacca</i>	slankstarr	-	2	-	2	2	-	-	2	-
<i>C. loliacea</i>	repestarr	-	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>C. nigra</i>	hundstarr	2	-	-	-	2	-	-	-	3
<i>C. pallescens</i>	blekstarr	-	-	-	-	-	-	-	2	-
<i>C. pilulifera</i>	pillerstarr	-	-	2	2	-	-	-	-	-
<i>C. remota</i>	skärmstarr	-	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>C. vesicaria</i>	blåsstarr	-	-	2	-	-	-	-	-	2
<i>Cirsium palustre</i>	kärrtistel	-	-	2	-	1	-	-	1	-
<i>Coeloglossum viride</i>	grönkulla	-	1	2	-	-	1	-	1	-
<i>Convallaria majalis</i>	liljekonvalje	-	2	-	-	-	2	-	-	-
<i>Corallorhiza trifida</i>	korallrot	-	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>Corylus avellana</i>	hassel	-	1	2	1	1	1	-	2	-
<i>Crataegus calycina</i> ssp. <i>curvisepala</i>	spetshagtorn	-	-	1	-	-	-	-	-	-
<i>Dactylis glomerata</i> ssp. <i>glomerata</i>	hundäxing	-	-	-	2	-	-	-	1	-
<i>Daphne mezereum</i>	tibast	-	-	2	-	-	-	-	1	-
<i>Deschampsia cespitosa</i>	tuvtåtel	-	2	2	-	-	2	2	2	-
<i>D. flexuosa</i>	kruståtel	-	2	2	3	-	2	2	2	-

<i>latinskt namn</i>	<i>svenskt namn</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Dryopteris carthusiana</i>	skogsbräken	2	2	-	-	1	2	-	2	2
<i>D. filix-mas</i>	träjon	-	2	2	2	-	2	-	2	2
<i>Epilobium angustifolium</i>	mjölke	-	-	-	-	-	-	1	1	-
<i>Equisetum arvense</i>	åkerfräken	-	-	2	-	2	-	-	2	2
<i>E. hyemale</i>	skavfräken	-	-	2	-	3	-	-	-	3
<i>E. palustre</i>	kärrfräken	-	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>E. pratense</i>	ängsfräken	-	3	3	2	3	2	-	2	1
<i>E. sylvaticum</i>	skogsfräken	-	-	-	-	3	-	-	-	-
<i>Festuca ovina</i>	färsvingel	-	2	1	-	-	2	1	3	-
<i>Filipendula ulmaria</i>	älggräs	-	2	3	3	3	2	-	1	-
<i>Fragaria vesca</i>	smultron	-	2	1	2	2	2	2	2	-
<i>Fraxinus excelsior</i>	ask	-	-	1	1	1	-	-	1	-
<i>Galium boreale</i>	vitmåra	-	2	-	2	-	2	-	2	-
<i>G. palustre</i>	vattenmåra	-	3	2	-	2	2	-	-	2
<i>G. uliginosum</i>	sumpmåra	-	-	-	-	2	-	-	-	-
<i>Geranium sylvaticum</i>	skogsnäva	-	2	2	2	-	2	-	2	-
<i>Geum rivale</i>	humleblomster	-	2	2	2	2	2	1	2	-
<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	ekbräken	-	3	3	3	2	2	1	2	1
<i>Hepatica nobilis</i>	blåsippa	-	-	2	2	1	1	1	2	-
<i>Hieracium</i> grupp <i>Silvaticiformia</i>	skogsfibblor	-	1	1	2	2	1	1	1	-
<i>Hypericum maculatum</i>	fyrkantig johannesört	-	-	2	1	-	-	1	2	-
<i>Juncus conglomeratus</i>	knapptåg	-	-	-	-	-	-	-	2	-
<i>J. effusus</i>	veketåg	-	-	2	-	-	-	-	-	-
<i>Juniperus communis</i>	en	2	1	-	1	1	1	-	-	-
<i>Lactuca muralis</i>	skogssallat	-	-	1	-	-	-	-	-	-
<i>Lathyrus linifolius</i>	gökärt	-	1	-	-	-	1	-	-	-
<i>L. vernus</i>	vårärt	-	-	1	-	1	-	-	-	-
<i>Linnaea borealis</i>	linnea	-	2	-	-	-	2	-	-	-
<i>Listera cordata</i>	spindelblomster	-	-	-	1	-	-	-	-	-
<i>L. ovata</i>	tvåblad	-	-	1	1	2	-	-	2	-
<i>Lonicera xylosteum</i>	skogstry	-	1	1	-	-	1	-	-	-
<i>Luzula campestris</i>	knippfryle	-	1	-	-	-	1	-	-	-
<i>L. pilosa</i>	vårfryle	1	2	2	2	-	2	2	2	-
<i>L. sudetica</i>	svartfryle	-	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>Lycopodium annotinum</i>	revlummer	-	2	1	2	2	2	-	3	-
<i>Lysimachia vulgaris</i>	videört	-	2	-	-	-	2	-	-	3
<i>Maianthemum bifolium</i>	ekorrbar	-	2	2	2	2	2	2	2	2
<i>Melampyrum pratense</i>	ängskovall	-	2	2	2	-	2	-	2	-
<i>M. sylvaticum</i>	skogskovall	2	2	-	-	-	2	-	-	-
<i>Melica nutans</i>	bergsslok	-	1	2	2	1	2	2	2	-
<i>Milium effusum</i>	hässlebrodd	-	2	1	2	-	2	3	2	-
<i>Moneses uniflora</i>	ögonpyrola	-	2	2	2	2	2	-	-	-
<i>Neottia nidus-avis</i>	nästrot	-	-	1	-	1	-	-	-	-
<i>Oxalis acetosella</i>	harsyra	-	2	3	2	2	2	1	2	2
<i>Paris quadrifolia</i>	ornbär	-	2	1	2	2	2	-	2	-
<i>Phleum pratense</i> ssp. <i>pratense</i>	timotej	-	-	-	-	-	-	-	1	-
<i>Picea abies</i>	gran	2	3	3	3	3	3	1	3	3
<i>Pinus sylvestris</i>	tall	3	2	1	2	1	3	3	3	2
<i>Plantago major</i>	groblad	-	-	-	1	-	-	-	-	-
<i>Poa annua</i>	vitgröe	-	-	-	-	-	-	-	2	-
<i>P. nemoralis</i>	lundgröe	-	1	2	-	-	2	-	-	-
<i>Polypodium vulgare</i>	stensöta	2	2	2	2	-	2	-	-	-
<i>Populus tremula</i>	asp	2	1	2	1	-	1	-	-	-
<i>Potentilla erecta</i>	blodrot	-	1	2	-	-	1	1	-	2
<i>P. palustris</i>	kräklöver	-	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>Primula veris</i>	gullviva	-	-	1	-	-	-	-	-	-
<i>Prunus avium</i>	fågelbär	-	1	-	-	1	-	-	-	-
<i>Pteridium aquilinum</i>	örnbräken	-	2	2	3	2	2	2	2	-
<i>Pyrola rotundifolia</i> ssp. <i>rotundifolia</i>	vitpyrola	-	-	-	-	2	-	-	-	-
<i>Quercus robur</i>	ek	1	1	1	1	1	1	-	2	1
<i>Ranunculus acris</i>	smörblomma	-	2	2	2	2	2	1	2	-

<i>latinskt namn</i>	<i>svenskt namn</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
<i>R. aquatilis</i>	vattenmöja	-	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>R. auricomus</i>	majsmörblomma	-	2	2	-	2	2	-	2	2
<i>R. flammula</i>	ältranunkel	-	-	-	-	2	-	-	-	-
<i>R. repens</i>	revsmörblomma	-	-	-	-	2	-	-	-	-
<i>Ribes alpinum</i>	måbär	-	-	2	2	-	-	-	-	-
<i>Rosa dumalis</i>	nyponros	-	-	1	1	-	-	-	1	-
<i>Rubus idaeus</i>	hallon	-	1	-	-	-	1	2	-	-
<i>R. saxatilis</i>	stenbär	-	2	2	3	3	2	1	2	2
<i>Salix caprea</i>	sälg	-	1	1	-	-	1	-	2	2
<i>Scirpus sylvaticus</i>	skogssäv	-	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>Sorbus aucuparia</i>	rönn	-	2	2	2	1	2	-	1	2
<i>S. intermedia</i>	oxel	-	1	-	-	1	1	-	1	-
<i>Taraxacum</i> grupp <i>Vulgaria</i>	ogräsmaskrosor	-	-	-	-	-	-	1	2	-
<i>Trientalis europaea</i>	skogsstjärna	-	2	2	2	-	2	1	2	2
<i>Trifolium medium</i>	skogsklöver	-	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>Tussilago farfara</i>	håsthov	-	1	2	3	2	1	-	2	-
<i>Vaccinium myrtillus</i>	blåbär	2	3	2	2	2	3	2	2	2
<i>V. vitis-idaea</i>	lingon	2	2	1	1	1	2	2	1	1
<i>Veronica chamaedrys</i>	teveronika	-	1	2	-	-	1	-	2	-
<i>V. officinalis</i>	ärenpris	-	1	-	-	-	1	1	-	-
<i>Veronica serpyllifolia</i> ssp. <i>serpyllifolia</i>	majveronika	-	2	-	-	-	2	-	-	-
<i>Viburnum opulus</i>	olvon	-	1	-	-	1	1	-	-	1
<i>Vicea sylvatica</i>	skogsvicker	-	-	1	2	-	1	-	2	-
<i>Viola palustris</i>	kärrviol	-	1	3	-	2	-	-	2	-
<i>V. riviniana</i>	skogsviol	-	2	2	2	2	2	1	2	-

Mossor

<i>latinskt namn</i>	<i>svenskt namn</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>5G</i>	<i>6</i>	<i>6B</i>	<i>6G</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
<i>Anastrophyllum saxicola</i>	blocktrappmossa	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Andreaea rupestris</i>	sotmossa	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Aulacomnium androgynum</i>	liten räffelmossa	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1
<i>A. palustre</i>	räffelmossa	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-
<i>Barbilophozia attenuata</i>	piggglummermossa	-	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-
<i>B. barbata</i>	lundlummermossa	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
<i>Bazzania trilobata</i>	stor revmossa	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
<i>Blepharostoma trichophyllum</i>	hårfliksmossa	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-
<i>Brachythecium reflexum</i>	spåd gräsmossa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>B. rivulare</i>	källgräsmossa	-	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-
<i>Calliergon cordifolium</i>	kärskedmossa	-	2	-	-	3	-	2	-	-	-	3
<i>C. stramineum</i>	blek skedmossa	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
<i>C. cuspidata</i>	spjutmossa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>Calypogeia integristipula</i>	skogssäckmossa	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
<i>Cephalozia bicuspidata</i>	jordtrådmossa	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-
<i>C. lunulifolia</i>	måntrådmossa	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-
<i>Ceratodon purpureus</i>	brännmossa	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-
<i>Cirriphyllum piliferum</i>	hårgräsmossa	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
<i>Climacium dendroides</i>	palnmossa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
<i>Dicranum fuscescens</i>	bergkvastmossa	-	2	-	2	2	2	2	-	2	-	2
<i>D. majus</i>	stor kvastmossa	-	3	2	2	2	-	2	-	-	2	3
<i>D. montanum</i>	stubbkvastmossa	-	2	-	-	2	2	2	-	2	-	2
<i>D. polysetum</i>	vågig kvastmossa	2	2	-	-	1	1	2	-	2	2	1
<i>D. scoparium</i>	kvastmossa	2	2	2	2	3	-	2	-	2	2	2
<i>D. spurium</i>	hållkvastmossa	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Fossombronia wondraczekii</i>	lerbronia	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
<i>Geocalyx graveolens</i>	terpentinmossa	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
<i>Hylacomium splendens</i>	husmossa	2	3	2	3	3	2	3	-	-	3	2
<i>Hypnum cupressiforme</i>	cypressfläta	2	3	1	2	2	2	3	2	2	3	2
<i>Jungermannia leiantha</i>	rörsvepemossa	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-

<i>latinskt namn</i>	<i>svenskt namn</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>5G</i>	<i>6</i>	<i>6B</i>	<i>6G</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
<i>Lepidozia reptans</i>	fingermossa	-	2	-	-	2	2	2	-	2	-	2
<i>Leucobryum glaucum</i>	blåmossa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>Lophocolea heterophylla</i>	vedblekmossa	-	2	2	2	2	2	2	-	2	-	-
<i>Lophozia ascendens</i>	liten hornflikmossa	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
<i>L. incisa</i>	krusflikmossa	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-
<i>L. longidens</i>	hornflikmossa	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-
<i>L. silvicola</i>	skogsflikmossa	-	2	-	-	2	-	2	-	2	-	-
<i>L. ventricosa</i>	jordflikmossa	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-
<i>Metzgeria furcata</i>	bandmossa	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1
<i>Mnium hornum</i>	skuggstjärnmossa	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3
<i>Nowellia curvifolia</i>	långfliksmossa	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-
<i>Paraleucobryum longifolium</i>	skärbladsmossa	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
<i>Philonotis fontana</i>	källmossa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>Plagiochila asplenoides</i>	praktbräkenmossa	-	3	-	3	3	2	2	-	-	3	-
<i>P. porelloides</i>	liten bräkenmossa	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
<i>Plagiomnium undulatum</i>	vågig praktmossa	-	-	-	3	3	1	-	-	-	-	2
<i>Plagiothecium denticulatum</i>	skogssidenmossa	-	-	-	-	2	-	1	2	-	-	2
<i>Pleurozium schreberi</i>	väggmossa	2	3	2	2	2	2	3	2	2	3	2
<i>Pohlia nutans</i>	vanlig nickmossa	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	2
<i>Polytrichum commune</i>	stor björnmossa	3	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-
<i>P. formosum</i>	skogsbjörnmossa	-	1	-	-	-	-	1	2	-	-	-
<i>P. juniperinum</i>	enbjörnmossa	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>P. piliferum</i>	hårbjörnmossa	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Pseudobryum cinclidioides</i>	källpraktmossa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>Ptilidium ciliare</i>	stor fransmossa	2	-	-	2	-	-	1	2	-	-	2
<i>P. pulcherrimum</i>	tät fransmossa	2	2	2	-	2	-	2	-	2	2	2
<i>Ptilium crista-castrensis</i>	kammossa	-	3	-	3	2	2	3	-	2	3	-
<i>Pylaisia polyanth</i>	aspmossa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>Racomitrium heterostichum</i>	bergraggmossa	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Radula complanata</i>	samboradula	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>Rhizomnium punctatum</i>	bäckrundmossa	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	2
<i>Rhodobryum roseum</i>	rosmossa	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
<i>Rhytidadelphus squarrosus</i>	gråshakmossa	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>R. triquetrus</i>	kranshakmossa	-	-	-	3	2	1	-	-	-	2	-
<i>Sanionia uncinata</i>	cirkelbladsmossa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>Sphagnum capillifolium</i>	tallvitmossa	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
<i>S. girgensohnii</i>	granvitmossa	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
<i>S. palustre</i>	sumpvitmossa	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
<i>S. squarrosum</i>	spärrvitmossa	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	3
<i>Tetraphis pellucida</i>	fyrtandsmossa	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
<i>Thuidium tamariscinum</i>	stor tujamossa	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	2

Lavar

<i>latinskt namn</i>	<i>svenskt namn</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>5G</i>	<i>6</i>	<i>6G</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
<i>Aspicilia caesiocinerea</i>	mörk gråstenslav	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>A. cinerea</i>	gråstenslav	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Bryoria capillaris</i>	grå tagellav	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
<i>Calicium viride</i>	grön spiklav	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
<i>Cetraria chlorophylla</i>	brämlav	1	1	1	-	1	-	1	-	-	1
<i>C. ericetorum</i>	smal islandslav	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>C. islandica</i>	islandslav	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>C. pinastri</i>	granlav	2	2	2	1	2	-	2	-	-	-
<i>C. sepincola</i>	gårdsgårdslav	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Chaenotheca chrysocephala</i>	grynig nållav	-	-	-	-	2	2	2	2	-	-
<i>Cladina arbuscula</i>	gulvit renlav	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>C. rangiferina</i>	grå renlav	3	1	-	-	-	-	1	1	-	-
<i>C. stellaris</i>	fönsterlav	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Cladonia botrytes</i>	stubbjav	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
<i>C. cenotea</i>	puderlav	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-

<i>latinskt namn</i>	<i>svenskt namn</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>5G</i>	<i>6</i>	<i>6G</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
<i>C. coccifera</i>	kochenillav	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>C. coniocraea</i>	mjölilig trattlav	-	2	-	-	2	2	2	2	-	2
<i>C. cornuta</i>	syl-lav	2	2	-	-	-	-	2	2	-	-
<i>C. crispata</i>	taggbägarlav	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
<i>C. deformis</i>	bägarpöslav	-	2	-	-	2	2	1	2	-	-
<i>C. digitata</i>	fingerlav	-	-	-	-	2	2	2	2	-	2
<i>C. fimbriata</i>	naggbägarlav	-	-	-	-	2	2	1	2	-	-
<i>C. furcata</i>	rislav	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-
<i>C. gracilis</i>	stängellav	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>C. parasitica</i>	dvärgbägarlav	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
<i>C. pyxidata</i>	trattlav	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-
<i>C. sulphurina</i>	trasig pöslav	-	2	-	-	2	-	2	-	-	-
<i>C. uncialis</i>	piggjav	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Coniocybe furfuracea</i>	ärgnål	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
<i>Evernia prunastri</i>	slånlav	2	2	-	-	2	-	2	-	-	-
<i>Graphis scripta</i>	skriftlav	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>Hypocenomyce scalaris</i>	flarnlav	-	2	2	2	2	-	2	-	-	2
<i>Hypogymnia bitteriana</i>	grynig blåslav	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>H. physodes</i>	blåslav	3	2	2	2	3	3	2	2	2	2
<i>H. tubulosa</i>	pukstockslav	2	2	1	1	2	-	2	-	1	1
<i>Lecanora populicola</i>	aspkantlav	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-
<i>L. subfuscata</i>	brun kantlav	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
<i>Lecidella elaeochroma</i>	asplav	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-
<i>Lepraria incana</i>	blågrå mjöllav	-	2	-	-	-	-	2	2	-	2
<i>L. membranacea</i>	mjöllav	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Leptogium lichenoides</i>	traslav	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
<i>Ochrolechia androgyna</i>	grynig örnlav	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
<i>Parmelia centrifuga</i>	vinterlav	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
<i>P. disjuncta</i>	brunsvart sköldlav	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>P. omphalodes</i>	letlav	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>P. saxatilis</i>	färglav	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-
<i>P. sulcata</i>	skrynkvallav	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-
<i>Parmeliopsis ambigua</i>	stocklav	2	2	-	-	2	2	2	2	-	-
<i>P. hyperopta</i>	vedlav	1	2	-	-	2	2	2	2	-	-
<i>Peltigera canina</i>	filtlav	-	2	-	-	-	-	2	-	-	2
<i>P. polydactyla</i>	trevarlav	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
<i>Pertusaria amara</i>	bitterlav	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1
<i>Platismatia glauca</i>	näverlav	2	2	-	-	2	-	2	-	-	-
<i>Pseudevernia furfuracea</i>	gälllav	2	2	-	-	-	-	2	-	-	-
<i>Ramalina fraxinea</i>	brosklav	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
<i>Scoliciosporum chlorococcum</i>	trämgrönelav	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
<i>Sphaerophorus fragilis</i>	sprödlav	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Umbilicaria deusta</i>	svedlav	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>U. polyphylla</i>	glatt navellav	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Usnea filipendula</i>	skägglav	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>U. hirta</i>	luddig skägglav	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>U. subfloridana</i>	kort skägglav	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-
<i>Xanthoria parietina</i>	väggjav	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-

Svampar

<i>latinskt namn</i>	<i>svenskt namn</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
<i>Fomes fomentarius</i>	fnöskticka	-	x	x	x	x	x	-	x	x
<i>Fomitopsis pinicola</i>	klibbticka	-	x	x	x	x	x	-	-	x
<i>Phellinus chrysoloma</i>	granticka	-	-	-	-	x	-	-	-	-
<i>P. igniarius</i>	eldticka	-	-	-	-	-	-	-	-	x
<i>P. pini</i>	tallticka	-	-	-	-	-	x	-	-	-
<i>P. tremulae</i>	aspticka	x	-	x	x	-	x	-	-	-
<i>Piptoporus betulinus</i>	björkticka	-	-	x	x	x	x	-	-	x

Barrblandskog av blåbärsris-typ (omr 6 öster om 9a).
Foto: Jesper Knutson

HÄCKFÅGELFAUNAN

Av Bill Douhan

1. Inledning

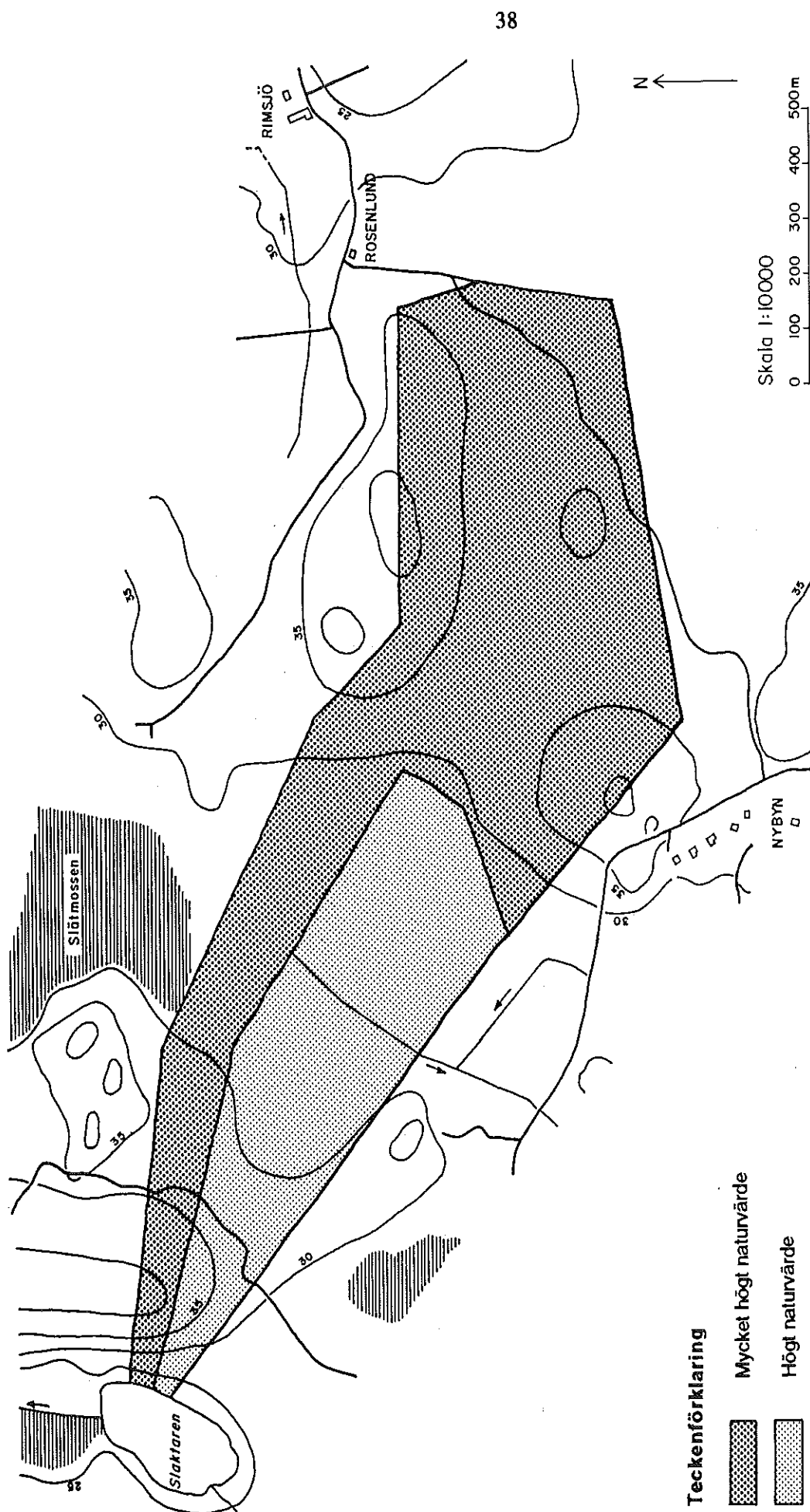
Rimsjöskogens natur upptäcktes i slutet av 60-talet av Karl-Olov Johansson från Norrtälje. Redan vid ett av de första besöken påträffades trummande tretåig hackspett. Det som gjorde upptäckaren intresserad av skogen var, förutom förekomsten av denna hackspett, dess karaktär av "urskog". Här fanns partier med mycket hög- och grov-vuxen barrskog, blandat med sumpskogsbestånd. Förutom förekomsten av häckande tretåig hackspett fanns här också bl a en boplatz för duvhög.

Under 1970- och 80-talen har fågelintresserade besökt Rimsjöskogen vid åtminstone något tillfälle nästan varje år. Huvudanledningen till detta var just förekomsten av tretåig hackspett, en art vars häckningsförekomst då var mycket dåligt känd i Norrtälje kommun. Redan på 70-talet diskuterades det önskvärda i att få denna skog skyddad och vilka möjligheter som stod till förfogande. Skogens ålder gjorde att en avverkning kunde vara mycket nära förestående. Att skogen fortfarande står kvar beror till stor del på markägarna som ej har ansett sig tvungna att avverka här.

Tyvärre finns det fortfarande ingen skydd för Rimsjöskogen. Skogspartier av denna karaktär försvinner efter hand och det har blivit allt viktigare att få de kvarvarande skyddade från skogliga åtgärder. Naturvårdsverket har besökt skogen men hade då tyvärr ej de ekonomiska medel som behövdes för att få den avsatt som naturreservat. Även om verket ansåg skogen skyddsvärd så fanns det för små medel för att kunna köpa in detta skogsparti. Naturvårdsverket ansåg att det fanns andra objekt som måste gå i förhand.

Norrtälje Naturvårdsfond har besökt Rimsjöskogen och diskuterat vilka möjligheter fonden har att få den skyddad. Fonden i sig har begränsade ekonomiska resurser men kanske den på något sätt skulle kunna påverka berörda myndigheter att få skogen skyddad. Även om möjligheterna inte förefaller särskilt ljusa så borde det rimligtvis gå att göra någonting. Inför det fortsatta arbetet med detta beslutade fonden att under 1991 bekosta en översiktlig inventering av fauna och flora i Rimsjöskogen. Detta för att erhålla bättre kunskaper om vilka naturvärden som finns här.

Nedan följer en redovisning av resultatet av den översiktliga häckfågelinventering som utfördes under 1991. Förutom uppgifter från denna inventering bygger redogörelsen också på uppgifter från tidigare års besök i denna skog.

Figur 7. Naturvärdesbedömning för fågelfaunan i Rimsjöskogen.
Figur: Sonja Svensson

2. Inventeringsområde

Rimsjöskogen omfattar fastigheterna Rimsjö 1:2, 1:3, 3:1 och 4:1 i Husby-Sjuhundra församling. Detta skogsparti börjar vid den lilla skogssjön Slaktaren i väster och fortsätter mot ostsydost i ca 1,5 km fram till Rosenlund (se figur 7). Detta skogsområde har inte helt förskonats från avverkningar utan smärre hyggen finns på tre platser, dels i väster vid Slaktaren, dels nordnordväst om Nybyn och slutligen längst i öster. Dessa hyggen är dock relativt små och de värdefullaste partierna med de högsta naturvärdena finns fortfarande kvar.

Det är framförallt de centrala och östra delarna av Rimsjöskogen som hyser de högsta naturvärdena. Delarna väster därom är mer triviala men är för den delen ej ointressanta. Särskilt den västra delen av 4:1 är förskonad från avverkningar under lång tid och består delvis av sumpig, lövblandad granskog.

De centrala och östra delarna av inventeringsområdet utgör således kärnan i Rimsjöskogen. Skogen är här gammal men av två, grovt sett, skilda typer. Merparten av den del som omfattar fastigheten Rimsjö 3:1 består av hög- och grovvuxen barrskog och lövinslaget är svagt. Förekomsten av grov tall är betydande (område 6 i figur 3). Denna del är gles och ger ett nästan parkartat intryck. Tyvärr har flertalet vindfällen som skapats genom åren efter hand rensats bort. Detta har förstört det intryck av orördhet som annars skulle ha varit fallet om vindfällena hade fått ligga kvar. Det glesa intrycket förstärks av att dessa delar av Rimsjöskogen är förvånansvärt likåldrig. Ingen nämnvärd föryngring har uppkommit i luckorna efter de fallna träden.

Norr om den glesa och grova barrskogen, som för övrigt i huvudsak växer på torr mark, ändrar skogen snabbt karaktär. Marken sjunker undan och det blir sankt. Här tar granen vid och inslaget av löv ökar något. Skogen är inte alls lika hög- och grovvuxen utan kan närmast karaktäriseras som delvis försumpad och nästan helt orörd

granskog (område 5 och 9b i figur 3). Även om denna del för den oinvidde kanske förefaller mindre skyddsvärd, så har den väl så höga naturvärden som den grov- och högvuxna barrskogen strax intill. Därtill kompletterar dessa två skogstyper varandra och det finns arter som är beroende av båda för sin överlevnad. Den tretåiga hackspetten är en av dessa.

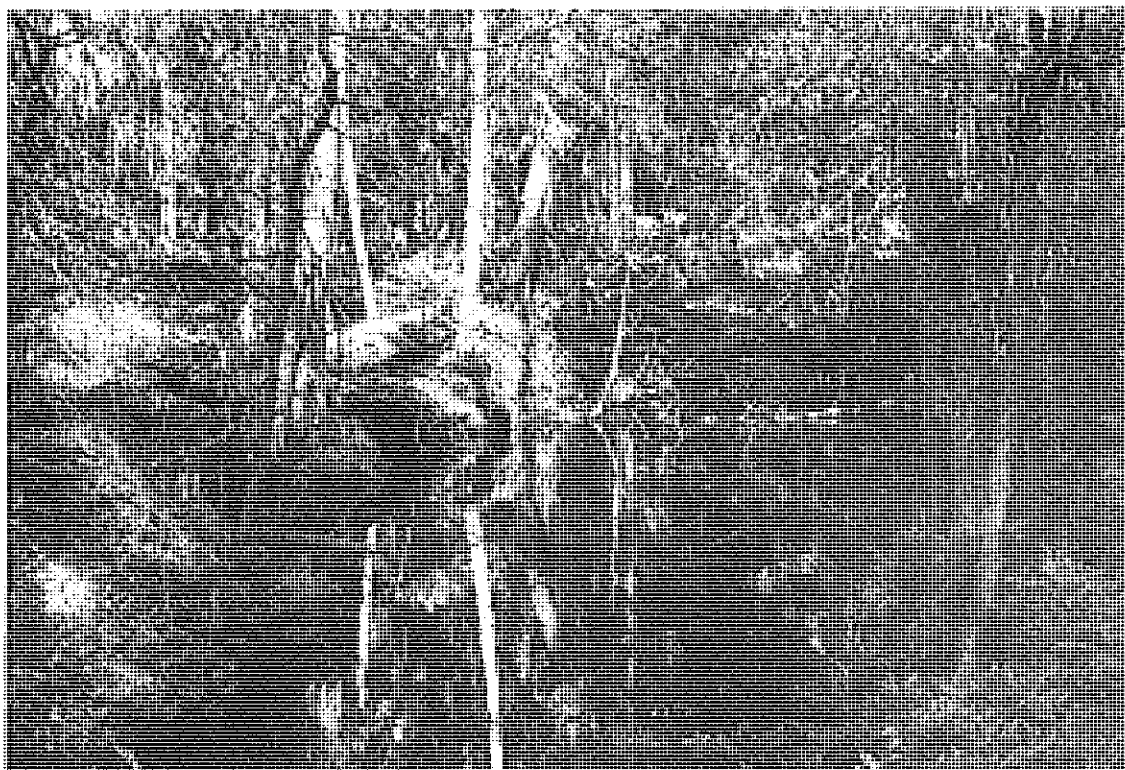
3. Metodik

Syftet med inventeringen var att erhålla en översiktlig uppfattning om häckfågelfaunan inom området. Det ingick ej i inventeringsuppgiften att inhämta kvantitativa uppgifter om antalet häckande par av de mer triviala fågelarterna. Huvudinriktningen var istället att inhämta uppgifter om de mindre vanliga häckfågelarterna inom området, särskilt sådana som är ovanliga i ett vidare perspektiv och som är hotade av det moderna skogsbruket.

Eftersom målsättningen var att inhämta en översiktlig bild av häckfågelfaunan inom området utfördes ingen regelrätt häckfågeltaxering. Istället gjordes ett flertal besök från vårvintern fram till högsommaren. Vid dessa besök genomströvades hela området eller också gjordes mer ingående besök i delområden för eftersök av vissa arter.

Flertalet av inventeringsbesöken gjordes från gryningen och framåt under morgon och förmiddag. Två nattliga inventeringsbesök gjordes under våren med inriktning på att hitta eventuella ropande ugglor. Därtill gjordes ett nattligt besök i juni med syftet att lyssna efter nattskrärra. Totalt besöktes området åtta gånger under inventeringsperioden som omfattade våren och sommaren 1991.

Utöver de uppgifter som erhöles under inventeringen har ytterligare uppgifter från tidigare år medtagits. Jag har besökt detta område många gånger sedan slutet av 1960-talet och flertalet av dessa besök har gjorts under vår och försommar. Vid dessa besök har häckningar konstaterats och indicier på häckningar erhållits.

Sumpblandskog av ört-typ (område 9a).
Foto: Jesper Knutson.

4. Resultat av inventeringen

Den översiktliga häckfågelinventering som genomfördes under 1991 visade att Rimsjöskogen detta år hyste 40 arter som säkra eller sannolika häckfåglar. Därtill vet vi av tidigare erfarenheter att Rimsjöskogen hyser ytterligare minst tio fågelarter som sannolikt häcker mer eller mindre tillfälligt, men ej under 1991 (se figur 8). Artsammansättningen visar att området innehåller gammal skog och att den också är relativt orörd. Några av de arter som förekommer här är bundna till just gammal skog och är därför mindre vanliga i dagens rationellt skötta skogar. Till denna kategorie hör, åtminstone på något sätt, bl a duvhök, skogsduva, sparvuggla och tretåig hackspett.

Flera av dessa arter har minskat starkt under senare årtionden. Även om ingen av dem är direkt hotad till sin existens här i landet så är det ingen tvekan om att de far illa, i huvudsak på grund av det moderna skogsbruket. Den tretåiga hackspetten häckar med ett par i Rimsjöskogen och har så gjort sedan åtminstone 60-talet. Det är den av häckfågeln i Rimsjöskogen som är minst vanlig och som därtill är mest akut hotad. I Norrtälje kommun finns i nuläget inte fler än en handfull häckande par kvar och arten har minskat kraftigt under senare år.

Arten har minskat starkt även på andra håll och det finns stor risk för att den snart kommer att vara försvunnen som häckfågel i hela södra och mellersta Sverige. Om ingenting görs vill säga. Den tretåiga hackspetten är beroende av gammal orörd barrskog och det finns ingenting som tyder på att arten kan finna sig till rätta i de skogar som återskapas. Skall det finnas en chans att ha denna art kvar som häckfågel i våra skogar så måste vi se till att skydda de få kvarvarande häckplatserna. En av dessa är således Rimsjöskogen.

Duvhöken har svårt att finna lämpliga boträd i den rationellt skötta skogen. Efter som duvhöken behöver ett förhållandevis stort bo för sin häckning tar det tid för den att bygga detta bo. För att spara tid, och framför allt energi, häckar duvhöken gärna flera år i samma bo. Det finns exempel på bon som har varit bebodda i ett par årtionden. Istället för att bygga ett nytt bo förbättrar paret det tidigare boet och använder det. Efter några år kan ett bo öka till ansemliga dimensioner och stor tyngd. För att boet skall ligga stadigt och inte blåsa ned behövs därför ett kraftigt träd, vanligtvis tall eller gran i Roslagen. Duvhöken häckar därför företrädesvis i det äldsta skogspartiet inom reviret. Finns det inga gamla träd bygger duvhöken i ett yngre träd. Detta kan ofta få till följd att boet blåser ned. Även om det inte sker under själva häckningen så tar det på krafterna att bygga upp ett helt nytt bo inför den kommande häckningssäsongen. Det är därför en stor fördel att bara behöva bättra på ett gammalt bo istället för att bygga ett nytt.

Både spillkråka och sparvuggla förekommer företrädesvis i gammal skog. Här finns de bästa förutsättningarna för dem att hitta lämplig föda. Hackspettar är över lag talrikast i gammal skog och det får till följd att tillgången på gamla hackspetthål är som störst här. Det är ytterligare ett skäl för sparvugglan, som häckar i gamla hackspetthål, att trivas i den gamla skogen. Gamla hackspetthål används också av många hålhäckande tättingar, t ex mesar och svartvit flugsnappare.

Den stora spillkråkan behöver grova träd för att kunna hacka ur sitt stora bohål. När detta bohål senare överges kommer det till användning för andra arter som är beroende av stora håligheter i träd för sin häckning.

Fanns inte spillkråkan skulle dessa få mycket svårt att hitta lämpliga bohål. Knipa, skogsduva och pärluggla är arter som ofta häckar i gamla bohål efter spillkråkan. Både knipa och skogsduva häckar troligen regelbundet i Rimsjöskogen. Även pärluggla har hörts vissa vårar och det är troligt att den häckar tillfälligt. Även om ingen spillkråka häckade i Rimsjöskogen 1991 så visar den goda tillgången på gamla bohål att arten ofta häckar här.

Andra arter som inte är direkt ovanliga i våra skogar men som också företrädesvis häckar i gammal skog och som därför förekommer i Rimsjöskogen, är t ex rödstjärt, grönsångare och tofsmes.

Sammantaget kan sägas att Rimsjöskogen hyser en häckfågelfauna som är typisk för en gammal barrskog. Här häckar flera av de arter som har det svårt i de rationellt skötta skogarna och som därför har minskat i antal under senare år.

Koltrasten är en tämligen allmän häckfågel i Rimsjöskogen. Under inventeringen konstaterades en häckning.

Foto: Roine Karlsson

5. Artförteckning

KNIPA

En häckning i den centrala delen av skogen. En hona flög in i ett gammalt spillkråkebohål i en tall den 26/4. Det är minst en kilometer till närmaste sjö, Slaktaren, men detta utgör inget hinder för knipan. Finns det inte ett lämpligt bohål närmare sjön så används istället hål där sådant finns.

DUVHÖK

Ett par häckade i den centrala delen av Rimsjöskogen, där skogen är som mest hög- och grovvuxen. Den 23/3 hördes paret vid det bo där de häckade senast 1989. Vid kontroll av häckningsresultatet den 21/6 ringmärktes två ungar i detta bo. Utöver paret med sina ungar observerades den 6/6 en fjolårshona i närheten av fjolårets boplat. Troligen var det en av ungarna från 1990 års häckning som nu var på besök vid detta bo.

Redan i slutet av 60-talet hittades häckande duvhök i denna del av Rimsjöskogen och troligen hade paret häckat här sedan lång tid tillbaka. Paret har sedan dess varit denna häckningsplats trogen, även om minst fyra olika bon har använts under denna tid. Häckningarna har varit mycket framgångsrika och under perioden 1977-91 har paret misslyckats vid endast två tillfällen.

SPARVHÖK

Trots att lämpliga häckningsbiotoper finns är ingen sparvhökshäckning känd från Rimsjöskogen sedan slutet av 60-talet. Enstaka sparvhökar har setts men tydligen har det varit individer som jagar här och som häckar utanför inventeringsområdet.

ORMVRÅK

Ingen häckning av ormråk har konstaterats i Rimsjöskogen under åren från slutet av 60-talet fram till 1991. Ormråk ses dock regelbundet över skogen och dess närhet. Häckning misstänktes norr Nybyn ett år i slutet av 80-talet. Varnande ormråk hördes, men eventuellt bo eftersöktes aldrig. Rimsjöskogen borde rimligtvis passa ormråken mycket väl som boplat och det är tänkbart att häckning med något par kan förekomma vissa år, om nu inte duvhöken sätter stopp för detta.

JÄRPE

En hona med kycklingar stöttes i sumpskogen på Rimsjö 4:1, ca 500 meter från Slaktaren, den 15/6. Därtill observerades en järpe i öster den 10/5. Således minst en häckning i området under 1991. Järpe har setts även tidigare år men detta är första (?) gången som häckning konstaterats. Det är följaktligen osäkert om järpe häckar varje år i Rimsjöskogen.

ORRE

Enstaka spelande orrar hördes utanför inventeringsområdet men aldrig i dess närhet. Ingen orre observerades i området och det hör över huvud taget till undantagen att få se arten i Rimsjöskogen. Orre kanske häckar här tillfälligt med något par men säkerligen inte årligen.

TJÄDER

Ingen tjäder observerades i Rimsjöskogen under inventeringen och antalet iakttagelser av arten genom åren är ytterst få. Enstaka häckningar kan kanske förekomma men det är säkerligen långt ifrån årligen. Man kan undra över varför tjäder ses så sällan här.

ENKELBECKASIN

Två par häckade med stor sannolikhet på det centrala hygget. Här spelade två exemplar den 10/5 och ytterligare en individ stöttes ute på hygget. Därtill spelade minst två exemplar över det hygge som i norr gränsar till Rimsjöskogen i öster. Enkelbeckasinen häckar gärna på hyggen och det är sannolikt att åtminstone något par årligen häckar inom inventeringsområdet.

MORKULLA

Dragande morkullor hördes över skogen under tidiga morgnar och vid ett par tillfällen stöttes enstaka exemplar. Morkullan tillhör Rimsjöskogens årliga häckfåglar men antalet par är få.

SKOGSSNÄPPA

Endast en häckning inom området. En skogssnäppa spelade vid Slaktaren den 20/4 och ett exemplar varnade ihärdigt i skogen öster om sjön den 6/6.

SKOGSDUVA

En häckning inom området. En spelande skogsduva vid bohål i tall strax öster om Slaktaren den 6/6. Ytterligare en skogsduva, troligen honan, fanns på plats och det är sannolikt att paret häckade här. Arten hade hörts här även tidigare i april. Häckning av skogsduva har konstaterats här vid ett par tillfällen under tidigare år men det är osäkert om arten kan räknas till de regelbundna häckfåglarna.

RINGDUVA

Flera spelande ex hördes och sågs under våren. Äggskal hittades den 6/6. Ringduvan häckar årligen med några par inom inventeringsområdet.

SPARVUGGLA

I gryningen den 23/3 hördes en spelande hane vid till synes lämpligt bohål i asp, ca 600 meter nordost Nybyn. Även en annan individ, troligen en hona, fanns i närheten. Vid flera senare besök här varken hördes eller sågs någon sparvuggla. Uppenbarligen blev det ingen häckning eller också misslyckades den i ett tidigt skede.

Enstaka spelande sparvugglor har hörts i Rimsjöskogen flertalet vårar sedan slutet av 70-talet. Någon häckning har aldrig konstaterats men har ej heller närmare eftersökts. Här finns dock lämpliga bohål och god tillgång på föda. Något par sparvuggla häckar säkerligen i Rimsjöskogen men kanske inte varje år. Arten får därför räknas till de åtminstone tillfälliga, kanske regelbundna, häckfåglarna.

PÄRLUGGLA

Ingen pärluggla hördes under våren och inga som helst indicier på eventuell förekomst erhöles. Arten har hörts här vid några tillfällen genom åren men ingen häckning är konstaterad. Troligen häckar något par ibland men det är säkerligen långt ifrån årligen.

GRÖNGÖLING

En gröngöling hördes och sågs strax öster om Slaktaren den 10/5. För övrigt observerades ingen gröngöling inom inventeringsområdet under våren och sommaren. Inget par häckade inom området och det är tveksamt om arten häckar här ens tillfälligt.

SPILLKRÅKA

En spillkråka hördes trumma strax norr om Rimsjöskogen den 23/3. Ingen observation gjordes dock, märkligt nog, inom inventeringsområdet under våren och sommaren 1991.

Arten häckade inte här detta år men häckning har konstaterats vid flera tillfällen under tidigare år. Knipan och skogsduvan som häckade i Rimsjöskogen detta år häckade i gamla spillkråkehål. Även om spillkråkan inte häckar inom området varje år så är det mer regel än undantag att den gör det.

STÖRRE HACKSPETT

Minst två par häckade. Den 21/6 fanns två bebodda bohål i den centrala delen av Rimsjöskogen och tidigare i april hade ett exemplar hörts trumma strax öster om hygget vid Slaktaren. Den större hackspetten tillhör skogens årliga häckfåglar.

MINDRE HACKSPETT

Arten observerades ej under inventeringen och tillhör sannolikt inte Rimsjöskogens häckfåglar. Det finns enstaka iakttagelser av arten från tidigare år men inga som helst indicier på någon häckning.

TRETÅIG HACKSPETT

En hane trummade i den försumpade granskogen i centrala delen av inventeringsområdet den 23/3. Den 10/5 sågs både hane och hona här och den 4/6 sågs åter hanen i närheten. Den exakta boplatsen eftersöktes aldrig men det är mycket sannolikt att paret som vanligt häckade här.

Tretåig hackspett har funnits i Rimsjöskogen åtminstone sedan slutet av 60-talet. Det var dock först då som skogen upptäcktes och vi vet därför inte hur länge arten har funnits här. Häckning har konstaterats vid flera tillfällen men aldrig med fler än ett par. Även om häckning ej har konstaterats alla år så är det ingen tvekan om att arten tillhör Rimsjöskogens regelbundna, om än mycket fåtaliga, häckfåglar. Alla utom en av de konstaterade häckningarna är för övrigt påträffade just i den sumpskogen där paret sågs 1991.

När förekomsten av tretåig hackspett upptäcktes i slutet av 60-talet var detta den första kända häckningsplatsen i Norrtälje kommun. Det innebär emellertid inte att arten då var så sällsynt i kommunen som detta kanske indikerar. Den ornitologiska aktiviteten var mycket låg vid denna tid och artens förekomst var då i princip okänd. Sakerligen häckade det då betydligt fler par än de ca 5 par som i nuläget finns i kommunen.

TRÄDPIPLÄRKA

Allmän häckfågel i inventeringsområdet.

SÄDESÄRLA

Minst ett par häckade på hygget norr om inventeringsområdet i öster. Tillhör dock inte Rimsjöskogens häckfåglar.

GÄRDSMYG

Fyra hanar höll revir inom inventeringsområdet. En i kanten av det nya hygget i öster, en i kanten av den centrala hygget och två hanar i skogen mellan det centrala hygget och hygget vid Slaktaren. Troligen häckade fyra par, vilket är mer än normalt men åtminstone något par brukar häcka varje år. Årets goda förekomst är ett resultat av flera milda vintrar i följd och en därav låg vinterdödlighet.

JÄRNSPARV

Uppskattningsvis en handfull häckade inom inventeringsområdet 1991. Hona ruvande sex ägg påträffades i närheten av de tretåiga hackspettarna. Järnsparven häckar årligen i litet antal i Rimsjöskogen.

RÖDHAKE

Allmän häckfågel i Rimsjöskogen.

RÖDSTJÄRT

Ett par häckade på det lilla berget nordost Nybyn, i den västra kanten av den grova barrskogen. Häckar troligen varje år med något par.

KOLTRAST

Koltrasten är en tämligen allmän häckfågel i området. En ruvande hona hittades den 10/5 och flera flygga ungar sågs den 6/6.

TALTRAST

Utflugna ungar sågs den 6/6. Arten tillhör de allmänna häckfågeln i Rimsjöskogen.

RÖD Vingetrast

Rödvingetrast häckar med ett flertal par men är fåtaligare än taltrasten. Varnande individer hördes vid flera besök i maj och juni.

DUBBELTRAST

En sjungande hane hördes vid ett par tillfällen i den centrala gammelskogen och ett par häckade sannolikt här. Häckar troligen årligen med åtminstone något par.

SVARTHÄTTA

Två hanar hävdade revir inom inventeringsområdet, båda i anslutning till hygge. Tillhör Rimsjöskogens årliga men mycket fåtaliga häckfåglar.

GRÖNSÅNGARE

Tre revir med var sin sjungande hane i maj och juni. En hane i den östra delen av den gamla högvuxna granskogen öster om hygget vid Slaktaren. Grönsångaren är en regelbunden men mycket fåtalig häckfågel i Rimsjöskogen.

LÖVSÅNGARE

Allmän häckfågel

KUNGSFÅGEL

En allmän häckfågel. Särskilt talrik detta år efter flera milda vintrar i följd med låg vinterdödlighet.

GRÅ FLUGSNAPPARE

Två par häckade i den grovvuxna barrskogen och ett par strax väster om det centrala hygget. Fåtalig men årlig häckfågel.

SVARTVIT FLUGSNAPPARE

Enstaka sjungande hanar fanns spridda inom inventeringsområdet. Sannolikt häckade ca fem par, vilket torde vara tämligen normalt.

ENTITA

Ett par häckade vid stranden av Slaktaren. Entitan är ingen barrskogsfågel och finns därför ej i områdets centrala gammelskog.

TALLTITA

Minst fem par häckade 1991, vilket troligen är en tämligen normal förekomst.

TOFSMES

Tre sjungande hanar noterades. Ett par observerades vid bo i björkstubbe den 10/5. Tofsmes häckar årligen med några få par i Rimsjöskogen.

SVARTMES

En tämligen allmän häckfågel. Svartmesen var dock ovanligt talrik detta år.

BLÅMES

Två par häckade i skog som innehöll mer löv än genomsnittet. Blåmesen är en mycket fåtalig häckfågel i Rimsjöskogen då den föredrar mer lövblandad skog.

TALGOXE

En tämligen allmän häckfågel.

NÖTVÄCKA

Nötväckan är ej en barrskogsfågel. Inget häckande par i den gamla barrskogen men vardera ett par hävdade revir längst i öster respektive nere vid Slaktaren. Häckar sannolikt varje år inom inventeringsområdet men antalet par är ytterst få.

TRÄDKRYPARE

En tämligen allmän häckfågel. Arten var dock ovanligt talrik detta år. Sjungande hanar hördes lite här och var i området.

NÖTSKRIKA

Ett par häckade i sumpgranskogen i den centrala delen av inventeringsområdet. En nötskrika med mat i näbben sågs här den 6/6. Häckar säkerligen årligen med åminstone något par i Rimsjöskogen.

NÖTKRÅKA

Ett par uppträdde under omständigheter som tydde på häckning på Rimsjö 4:1, ca 400 meter ostsydost Slaktaren. Nötkråka brukar höras i Rimsjöskogen under våarna och sannolikt häckar något par, kanske varje år.

KRÅKA

Även om enstaka kråkor sågs från och till så erhöles inga bevis för att någon häckning skulle ha förekommit inom inventeringsområdet under 1991. Det förefaller emellertid inte osannolikt att häckning kan ha förekommit med något par.

KORP

Inget par häckade i området och ingen häckning är känd från tidigare år.

BOFINK

Allmän häckfågel inom området.

GRÖNFINK

Två par häckade på hyggen inom inventeringsområdet. Grönfinken är ingen skogsfågel men kan häcka på hyggen.

GRÖNSISKA

En tämligen allmän häckfågel i Rimsjöskogen.

MINDRE KORSNÄBB

En sjungande hane hördes och sågs i den gamla högstammiga delen av området men inga ytterligare observationer av arten gjordes under 1991. Troligen häckade inget par detta år. Den mindre, liksom för övrigt den större korsnäbben, varierar kraftigt i antal från år till år beroende på födotillgången. Vissa år kan det vara mängder av mindre korsnäbbar i skogarna och andra år kan det vara helt tomt. Arten häckar följaktligen inte varje år och tillhör därför Rimsjöskogens tillfälliga häckfåglar.

STÖRRE KORSNÄBB

Arten observerades ej under inventeringen. Den häckar dock tillfälligt inom området men fåtaligare än den mindre arten (se även under mindre korsnäbb).

GULSPARV

Gulsparven är ingen skogsfågel men häckar gärna på hyggen. Några par häckade på hyggen inom inventeringsområdet.

DOMHERRE

Domherren häckar sparsamt inom området och då företrädesvis i de mer täta och försumpade delarna.

Mindre korsnäbb.
Foto: Roine Karlsson

- R** = Regelbunden häckfågel
R? = Troligen regelbunden häckfågel i litet antal
T/R = Tillfällig eller möjligen regelbunden häckfågel i litet antal
T = Tillfällig häckfågel
E = Häckning med något par kan ske någon gång ibland

<u>Art</u>	<u>Förekomst (par)</u>	<u>Häckningsstatus</u>
Knipa	1	R?
Duvhök	1	R
Ormvråk	Observerad	E
Järpe	1	R?
Orre	Hörd	T
Tjäder	0	T
Enkelbeckasin	Minst 2	R
Morkulla	Några par	R
Skogssnäppa	1	R
Skogsduva	1	R?
Ringduva	Några par	R
Sparvuggla	1 par	T/R
Pärluggla	0	E
Gröngöling	Observerad	E
Spillfråka	0	T/R
Större hackspett	2	R
Tretåig hackspett	1	R
Trädpiplärka	Allmän	R
Gärdsmyg	4	R
Järnsparv	Ca 5	R
Rödhake	Allmän	R
Rödstjärt	1	R?
Koltrast	Tämligen allmän	R
Taltrast	Allmän	R
Rödvingetrast	Tämligen allmän	R
Dubbeltrast	1	R
Svarthälla	2	R
Grönsångare	3	R
Lövsångare	Allmän	R
Kungsfågel	Allmän	R
Grå flugsnappare	3	R
Svartvit flugsnappare	Ca 5	R
Entita	1	R?
Talltita	Minst 5	R
Tofsmes	Minst 3	R
Svartmes	Minst 20	R
Blåmes	2	R
Talgoxe	Minst 10	R
Nötväcka	2	R
Trädkrypare	Tämligen allmän	R
Nötskrika	1	R
Nötkråka	1	R?
Kråka	Observerad	T/R
Bofink	Allmän	R

<u>Art</u>	<u>Förekomst</u>	<u>Häckningsstatus</u>
Grönfink	2	R
Grönsiska	Tämligen allmän	R
Mindre korsnäbb	1 sjungande	T
Större korsnäbb	0	T
Domherre	Några	R
Gulspurv	2	R

Figur 8. Fåglar som häckar eller troligen häckar i Rimsjöskogen (arter med fet stil noterades som säkert eller sannolikt säkert häckande 1991).

6. Slutsatser

Roslagen har tidigare varit rik på gammal "orörd" skog men i nuläget finns det inte mycket kvar av denna skogstyp. Under senare år har avverkningstakten ökat och de få kvarvarande gammelskogarna riskerar att försvinna inom en snar framtid om ingenting görs. För närvarande finns det inte ett enda naturreservat på fastlandet i Norrtälje kommun som innehåller gammal "orörd" skog. Om vi inte omedelbart gör någonting för att skydda åtminstone några av de få kvarvarande bestånden av gammal skog så kommer vi sannolikt att inom en snar framtid stå inför det faktum att det inte finns någon skog av denna typ kvar i kommunen. Detta är allvarligt då det är många arter som är beroende av gammal skog för sin fortlevnad.

Rimsjöskogen är ett av de få kvarvarande äldre skogsbestånden i Norrtälje kommun. Detta skogsparti är avverkningsmoget sedan många år men markägaren har ännu ej ansett sig tvungen att ge sig in här och avverka i någon större utsträckning. Även om tre mindre hyggen har tagits upp så påverkar dessa inte det mest skyddsvärda partiet (se figur 7) så mycket. Skogen har inget skydd och det hänger således på markägaren om den skall få stå kvar eller ej. Så borde det inte få vara. Rimsjöskogen hyser sådana naturkvalitéer att den utan tvekan borde skyddas på något sätt. Här finns ett av kommunens få kvarvarande häckande par av tretåig hackspett och här häckar årligen ytterligare tre fågelarter som är klassade som hänsynskrävande (se fig 9) Därutöver finns här ytterligare tre fågelarter enligt samma hotklass som ej häckar årligen men som tillhör Rimsjöskogens tillfälliga häckfåglar och/eller regelbundna besökare. Rimsjöskogen är utan tvekan ett sådant skogsbestånd som bör säkerställas som naturreservat.

<u>Art</u>	<u>Hotklass</u>
Duvhök	4 (hänsynskrävande)
Skogsduva	4 (")
Tjäder	4 (")
Spillkråka	4 (")
Mindre hackspett	4 (")
Tretåig hackspett	4 (")
Nötkråka	4 (")

Figur 9. Rödlistade fågelarter påträffade i Rimsjöskogen (arter med fet stil häckar i området). Hotklassificeringen förklaras på sid 21.

Naturvård i Norrtälje kommun är en serie publikationer som beskriver intressanta och värdefulla naturmiljöer i Norrtälje kommun. De kan beställas från stadsbyggnadskontoret, Norrtälje kommun, Box 807, 761 28 Norrtälje, tel 0176- 71 000. Hittills har följande rapporter utkommit:

Erken-området, naturinventering och förslag till skyddsåtgärder.

Broströmmen, en naturinventering från Erken till Norrtäljeviken.

Tranviks naturreservat, naturinventering med förslag till skötselåtgärder.

Rimsjöskogen, naturinventering av ett urskogsartat område.

Följande rapporter är under utarbetande:

Långsjön/Karlsdalsmossen, naturinventering av ett skogs- och våtmarksområde.

Extremrikkärr, botanisk inventering med förslag till skötselåtgärder.

Utålskedjan, naturinventering av riksobjektets landområden.

Skedviken, naturinventering.

Bornan, naturinventering.

